

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101006/I/2025/36145173760518916

**DODRŽIAVANIE PRAVIDIEL ROZPOČTOVEJ
ZODPOVEDNOSTI ZO STRANY ÚZEMNEJ
SAMOSPRÁVY V SR**

Diplomová práca

2025

Bc. Katarína Vinceková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

**DODRŽIAVANIE PRAVIDIEL ROZPOČTOVEJ
ZODPOVEDNOSTI ZO STRANY ÚZEMNEJ
SAMOSPRÁVY V SR**

Diplomová práca

Študijný program: Financie a dane
Študijný odbor: Ekológia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra financií
Vedúci záverečnej práce: Ing. Matej Boór, PhD.

Ekonomická univerzita v Bratislave
Národohospodárska fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Katarína Vinceková
Študijný program: financie a dane (Jednoodborové štúdium, inžiniersky II. st., denná forma)
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Typ záverečnej práce: Inžinierska záverečná práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Dodržiavanie pravidiel rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy v SR

Anotácia: Pravidlá rozpočtovej zodpovednosti boli prijaté na dosiahnutie udržateľného verejného dlhu, pričom sa to týka aj subjektov na nižšej vládnej úrovni. Záverečná práca sa zaoberá úspešnosťou územnosprávnych subjektov pri plnení záväzkov vyplývajúcich zo zavedených pravidiel rozpočtovej zodpovednosti.

Vedúci: Ing. Matej Boór, PhD.
Katedra: KF NHF - Katedra financií
Vedúci katedry: doc. Ing. Juraj Válek, PhD.
prof. Ing. Pavol Ochotnický, CSc.

Dátum zadania: 31.01.2024

Dátum schválenia: 19.03.2024

Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.
osoba zodpovedná za realizáciu študijného programu

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som záverečnú prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Týmto by som sa chcela poďakovať vedúcemu mojej diplomovej práce Ing. Matejovi Boórovi, PhD. za poskytnutú odbornú pomoc a za všetky rady a odporúčania, ktoré mi pomáhali pri písaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

VINCEKOVÁ, Katarína: *Dodržiavanie pravidiel rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy v SR* – Ekonomická univerzita v Bratislave Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Matej Boór, PhD. – Bratislava: FEF, 2025, 60 s.

Záverečná práca je vypracovaná na tému „Dodržiavanie pravidiel rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy v SR“. Cieľom tejto diplomovej práce je vyhodnotiť mieru dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy v Slovenskej republike a zároveň identifikovať spoločné znaky, ktoré túto zadlženosť spôsobujú. Táto Diplomová práce je rozdelená do troch kapitol, kde prvá kapitola sa zameriava na súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí a poskytuje prehľad základných pojmov súvisiacich s témou, prehľad legislatívneho rámce na národnej a medzinárodnej úrovni, ako aj princípov rozpočtovej zodpovednosti. V druhej kapitole si charakterizujeme ciele diplomovej práce a v tretej si opíšeme metodiku a metódy skúmania použité pri jej spracovaní. V štvrtej kapitole tejto práce si predstavíme výsledky práce. V tejto časti, ktorá predstavuje praktickú časť, si analyzujeme rozpočtové údaje vybraných obcí a zhodnotíme dodržiavanie fiškálnych pravidiel týchto obcí a problémy pri zostavovaní záverečných účtov. Taktiež si určíme spoločné znaky obcí, ktoré zadlženosť spôsobujú. Na účely tejto diplomovej práce sme si vybrali obce Bertotovce, Lúčka, Luhyňa, Malý Slivník, Norovce, Veľký Biel, Bratislava – mestská časť Devín, Ladomirová, Hažín a Dúbravy. Táto práca obsahuje šesť tabuliek, dva grafy a jeden obrázok.

Kľúčové slová: rozpočtové pravidlá, dlh, obec, rozpočet, príjmy, výdavky

ABSTRACT

VINCEKOVÁ, Katarína: *Compliance with the rules of fiscal responsibility by local and regional authorities in the SR.* – University of Economics in Bratislava. Faculty of Economics and Finance; Department of Finance. – Supervisor: Ing. Matej Boór, PhD. – Bratislava: FEF, 2025, 60 p.

The thesis is focused on the topic "Compliance with the rules of fiscal responsibility by local and regional authorities in the SR". The aim of this thesis is to evaluate the degree of compliance with the rules of fiscal responsibility by local authorities in the Slovak Republic and to identify common characteristics that contribute to their indebtedness. The thesis is divided into three chapters. The first chapter focuses on the current state of the issue both domestically and abroad, providing an overview of key concepts related to the topic, as well as a summary of the legislative framework at the national and international level, and the principles of fiscal responsibility. In the second chapter we characterise the aims of the thesis and in the third chapter we describe the methodology and research methods used in the thesis. In the fourth chapter presents the results of the research. This part, which forms the practical part, analyses budgetary data of selected municipalities, evaluates their compliance with fiscal rules, and examines issues in the preparation of final accounts. It also identifies common characteristics of municipalities that lead to increased indebtedness. For the purposes of this diploma thesis, the following municipalities were selected: Bertotovce, Lúčka, Luhyňa, Malý Slivník, Norovce, Veľký Biel, Bratislava – city district Devín, Ladamirová, Hažín, and Dúbravy. This thesis contains sixteen tables, two graphs and one figure.

Keywords: fiscal rules, debt, municipality, revenues, expenditures

Obsah

Úvod	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	10
1.1 Územná samospráva	11
1.2 Rozpočty územnej samosprávy	13
1.3 Rozpočtová zodpovednosť	19
1.4 Právna úprava	19
1.4.1 Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti	19
1.4.2 Pakt stability a rastu	20
1.4.3 Zákon č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy	22
1.5 Finančné zdravie	24
1.6 Determinanty zadlženosti miestnej samosprávy	25
2 Cieľ práce	28
3 Metodika práce a metódy skúmania	29
4 Výsledky práce	31
4.1.1 Bertotovce	33
4.1.2 Lúčka	34
4.1.3 Luhyňa	35
4.1.4 Malý Slivník	36
4.1.5 Norovce	37
4.1.6 Veľký Biel	38
4.1.7 Bratislava – mestská časť Devín	39
4.1.8 Ladomirová	40
4.1.9 Hažín	41
4.1.10 Dúbravy	42
4.2 Identifikácia spoločných faktorov	43
4.3 Nedostatky v zverejňovaní a presnosti záverečných účtov	47
4.4 Odporúčania na zlepšenie dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti v územnej samospráve	48
Záver	50
Zoznam použitej literatúry	53

Úvod

Pravidlá rozpočtovej zodpovednosti boli zavedené aká nástroj na posilnenie fiškálnej disciplíny a zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií a predchádzaniu nadmernému zadlžovaniu obcí a vyšších územných celkov. Keďže jednotlivé obce a vyššie územné celky majú odlišné ekonomické podmienky, príjmové možnosti a výdavkové záväzky, považujeme za potrebné preskúmať, ako dokážu tieto pravidlá dodržiavať a aké faktory vplyvajú na ich fiškálnu disciplínu. Samosprávy zohrávajú významnú úlohu pri poskytovaní verejných služieb a ich hospodárenie ovplyvňuje kvalitu života obyvateľov.

Táto diplomová práca sa zaoberá problematikou rozpočtovej zodpovednosti územnej samosprávy v Slovenskej republike a analyzuje mieru dodržiavania rozpočtových pravidiel vo vybraných obciach. Slovenská právna úprava stanovuje územnej samospráve konkrétne pravidlá, ktoré má dodržiavať pri zostavovaní a plnení svojich rozpočtov. V prvej kapitole sa zaoberáme súčasným stavom riešenej problematiky, pričom sa pozrieme na charakteristiku územnej samosprávy, význam a štruktúru rozpočtov územnej samosprávy. Ďalej sa podrobne venujeme samotnému pojmu rozpočtová zodpovednosť, jej významu. V rámci právnej úpravy rozpočtovej zodpovednosti na Slovensku a aj na medzinárodnej úrovni analyzujeme Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, Pakt stability a rastu a Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Definujeme si finančné zdravie územnej samosprávy. V závere prvej kapitoly sa venuje determinantom zadlženosti miestnej samosprávy – teda faktorom, ktoré ovplyvňujú zadlženia obcí. Pri identifikácii týchto faktorom vychádzame z relevantnej odbornej literatúry, a to nie len na Slovensku.

V druhej a tretej kapitole sa venujeme cieľu práce, ktorý sme si rozdelili na viacero čiastkových cieľov, metodike a metódam skúmania, prostredníctvom ktorých sme hlavný cieľ dosiahli. Hlavným cieľom je vyhodnotiť mieru dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti vo vybraných obciach na Slovensku a nájsť spoločné znaky, ktoré zadlženosť spôsobujú, pričom sa zameriavame na obdobie od 2019 do 2023.

Štvrtá kapitola sa zameriava na analýzu hospodárenia územnej samosprávy. Najprv sa pozrieme na vyššie územné celky a neskôr sa sústredíme na 10 konkrétnych obcí: Bertotovce, Lúčka, Luhyňa, Malý Slivník, Norovce, Veľký Biel, Bratislava – mestská časť Devín, Ladomirová, Hažín a Dúbravy. Pri každej obci skúmame vývoj jej príjmov a výdavkov, úroveň zadlženia a dlhovej služby. Následne sa pozrieme na spoločné trendy v hospodárení miestnych samospráv a definujeme spoločné znaky, ktoré súvisia so zvyšovaním zadlženosti. Osobitnú

časť venujeme nedostatkom v oblasti zverejňovania a presnosti záverečných účtov, keďže viaceré obce nezverejňujú svoje záverečné účty v súlade s legislatívnymi požiadavkami alebo ich neposkytujú vôbec, čo môže ovplyvniť transparentnosť ich hospodárenia a viesť k skresleným údajom.

V záverečnej časti tejto práce sumarizujeme hlavné poznatky získané počas analýzy fiškálnej disciplíny vo vybraných obciach. Na základe týchto zistení formulujeme konkrétne odporúčania, ktoré by mohli pomôcť obciam zlepšiť svoje finančné hospodárenie, posilniť transparentnosť a lepšie dodržiavať pravidlá rozpočtovej zodpovednosti.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Verejný dlh predstavuje jeden zo základných ukazovateľov ekonomického zdravia krajiny. Ak krajina čelí vysokému verejnemu dlhu, môže to predstavovať významný problém pre verejné financie. Významná časť rozpočtu musí byť totiž použitá na splácanie úrokov z existujúceho dlhu, čím sa obmedzuje priestor na financovanie verejných služieb a investícií. Vysoký verejný dlh môže vyvolať nedôveru v investoroch, čo môže spôsobiť zvýšenie úrokových sadzieb a zhoršenie podmienok financovania. Práve preto je existencia fiškálnych pravidiel dôležitá, ich implementácia má za úlohu zlepšiť udržateľnosť verejných financií (Ulloa-Suárez, 2022). Nastavením výdavkových stropov a obmedzením deficitu tieto pravidlá zabráňujú negatívnym dôsledkom vysokého dlhu. V prípade, ak vláda nedodrížiava fiškálne pravidlá, vzniká tzv. fiškálny nesúlad, čo znamená, že vláda nie je schopná alebo ochotná dosiahnuť stanovené fiškálne ciele alebo dodržať rozpočtové limity. Tento nesúlad môže byť dobrovoľný alebo nedobrovoľný. O dobrovoľný nesúlad ide vtedy, ak vláda má dostatok zdrojov, ale nemá motiváciu splniť cieľ a nedobrovoľný, ak má motiváciu, ale chýba jej kapacita (Delgado-Téllez a kol., 2017).

Dlh Slovenskej republiky v roku 2023 bol vo výške 56,04 % HDP, čím prekročil piate sankčné pásmo dlhovej brzdy uvedenej v zákone o rozpočtovej zodpovednosti. Ústavný zákon ustanovuje povinnosť dodržiavať výdavkové limity, prostredníctvom ktorých sa má zabezpečiť dlhodobá udržateľnosť verejných financií. Avšak aplikácia týchto pravidiel nebola v roku 2023 dostatočne efektívna, a to hlavne pre absenciu reálnych výdavkových limitov a len formálnemu prístupu k plneniu sankcií dlhovej brzdy. V roku 2023 štát neposkytoval samosprávam úvery, ale poskytol im pomoc prostredníctvom odpustenia pôžičiek, ktoré boli poskytnuté v roku 2020. V danom roku nedošlo k vytvoreniu nových úloh, kde by štát preniesol výkon na územnú samosprávu. Územná samospráva je neoddeliteľnou súčasťou verejného sektora, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri poskytovaní verejných služieb obyvateľstvu. Keďže samosprávy sú samostatné subjekty, ktoré sa môžu zadlžiť, musia rovnako ako centrálna vláda dodržiavať pravidlá rozpočtovej zodpovednosti.

V tejto kapitole si najprv zadefinujeme, čo je to územná samospráva a ďalej sa budeme venovať pojmu rozpočty územnej samosprávy, kde si charakterizujeme tento nástroj, prostredníctvom ktorého územná samospráva realizuje základné úlohy, rozoberieme si druhy príjmov a výdavkov. Taktiež sa budeme venovať pojmu rozpočtová zodpovednosť, pomocou ktorej sa má zabezpečiť zodpovedné nakladanie s verejnými finančnými prostriedkami.

Následne si charakterizujeme právnu úpravu, ktorá sa zaoberá danou problematikou. V ďalšej časti si zadefinujeme finančné zdravie územnej samosprávy. Na záver tejto kapitoly sa budeme venovať determinantom zadlženosti územnej samosprávy, teda faktorom, ktoré ovplyvňujú výšku dlhu miest a obcí.

1.1 Územná samospráva

Pre lepšie chápanie problematiky si najprv definujeme, čo je to územná samospráva a kto ju tvorí. Podľa Európskej charty miestnej správy predstavuje územná samospráva právo a schopnosť orgánov územnej samosprávy v súlade so zákonom spravovať a riadiť podstatnú časť verejných záležitostí, ktoré spadajú do ich kompetencií a v súlade so záujmom miestneho obyvateľstva. Právna úprava územnej samosprávy sa nachádza v Ústave SR, v zákone č. 302/2001 Z. z. o samospráva vyšších územných celkov a zákone č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Územná samospráva je tvorená obcou a vyšším zemným celkom. Ide o územné samosprávne a správne celky, samostatne hospodáriace, ktoré združujú osoby, majúce na ich území trvalý pobyt. Oba tieto celky sú právnické osoby, ktoré hospodária samostatne s vlastným majetkom a vlastnými finančnými prostriedkami. Na financovanie svojich potrieb využívajú vlastné príjmy a štátne dotácie, ktoré môžu žiadať len v súlade so zákonom. Základnou jednotkou územnej samosprávy je obec a orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Orgánmi vyššieho územného celku sú zastupiteľstvo samosprávneho kraja a predseda samosprávneho kraja.

Na obec a VÚC je možné preniesť niektoré úlohy, ktoré boli určené štátnej správe, vtedy hovoríme o fiškálnej decentralizácii. Ide teda o prenesenie kompetencií z vlády na nižšie územné jednotky. Jej cieľom je zlepšenie výkonnosti a efektívnosti verejného sektora. Fiškálna decentralizácia sa začala v roku 2005, kedy nastala zmena v spôsobe financovania územnej samosprávy, kedy získala možnosť získavania finančných prostriedkov z viacerých zdrojov. Prostredníctvom fiškálnej decentralizácie územná samospráva má právomoc vyberať dane, alebo dostávať podiel z výnosu z daní z príjmu FO. Podľa zákona č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve, sa výnos z dane z príjmov FO do roku 2025 rozdeľoval medzi obce a VÚC v pomere 70 % pre obce a 30 % pre VÚC. V roku 2025 nastala novelizácia zákona a tento pomer sa zmenil, a to nasledovne 55,1 % do príjmov rozpočtu obcí, 29,5 % do príjmov VÚC a 15,4 % ostane v štátnom rozpočte. Existujú určité kritéria, podľa ktorých sa výnos z tejto dane prerozdeľuje medzi jednotlivé obce a VÚC,

tie sú stanovené v nariadení vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy.

Rozdelenie prostriedkov medzi obce:

- 23 % podľa počtu obyvateľov s trvalým pobytom na území obce, z toho 57 % prepočítaný koeficientom nadmorskej výšky obce;
- 32 % podľa počtu obyvateľov s trvalým pobytom na území obce upraveného veľkostným koeficientom;
- 40 % podľa počtu žiakov (detí) ZUŠ a školských zariadení;
- 5 % podľa počtu obyvateľov obce, ktorí dovŕšili vek 62 rokov.

Rozdelenie prostriedkov medzi VÚC:

- 15 % podľa počtu obyvateľov s trvalým pobytom na jeho území;
- 15 % podľa počtu obyvateľov vo veku 15-18 rokov s trvalým pobytom na jeho území;
- 32 % podľa počtu obyvateľov VÚC, ktorí dovŕšili vek 62 rokov;
- 9 % podľa hustoty obyvateľstva;
- 20 % podľa dĺžky ciest II. a III. triedy vo vlastníctve VÚC;
- 9 % podľa rozlohy VÚC.

Cieľmi tejto fiškálnej decentralizácie sú:

- samostatnosť,
- zodpovednosť,
- spravodlivosť,
- transparentnosť (MF SR).

Mali a Maličká (2021) vo svojej práci poukazujú na fakt, že názory na fiškálnu decentralizáciu sa líšia, niektorí autori (Slavinskaite, Novotny a Gedvilaite (2020), Aristovnik (2012), Rodriguez-Pose a Krøijer (2009)) tvrdia, že má pozitívne účinky, ako sú prispôbenie verejných statkov a služieb miestnym preferenciám alebo zvýšenie konkurencie medzi mestami. Iní (Davoodi a Zou (1998), Maličká et al. (2017)) tvrdia, že nadmerná fiškálna decentralizácia môže znížiť hospodársky rast zvýšením verejných výdavkov a nákladov na byrokráciu. Avšak nedá sa jednoznačne určiť, či fiškálna decentralizácia má pozitívne alebo negatívne účinky, to závisí od rôznych faktorov, ako sú veľkosť krajiny a od počtu úrovní vlády.

Vo svojej štúdií analyzovali vzťah medzi fiškálnou decentralizáciou a ekonomickým rastom, a to v krajinách EÚ v rokoch 1999-2019. Zistili, že vzťah medzi fiškálnou decentralizáciou a ekonomickým rastom je pozitívny vo veľkých krajinách, pri malých krajinách je tento vzťah negatívny. Krajiny s menším počtom úrovní vlády vykazovali negatívny vplyv decentralizácie na ekonomický rast, zatiaľ čo v krajinách s viacerými úrovňami vlády mala decentralizácia naopak pozitívny vplyv na ekonomický rast.

1.2 Rozpočty územnej samosprávy

Verejný rozpočet je nástroj, prostredníctvom ktorého vláda riadi verejné financie. Tvorí ho štátny rozpočet a súhrn rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy, kde patrí ústredná správa, územná samospráva, fondy sociálneho a zdravotného poistenia. Ak hovoríme o rozpočte územnej samosprávy, ide o rozpočet obcí a vyšších územných celkov, ktoré slúžia ako základný nástroj finančného hospodárenia v rozpočtovom roku. Tento rozpočet predstavuje samostatnosť hospodárenia územných jednotiek, prostredníctvom neho sa realizujú základné úlohy a funkcie územnej samosprávy, to vyplýva aj z čl. 65 Ústavy SR. Rozpočet územnej samosprávy plní 3 základné úlohy:

- *alokačná funkcia* – zabezpečuje financovanie lokálnych verejných statkov;
- *redistribučná funkcia* – prostredníctvom nej sa poskytuje pomoc sociálne slabším občanom;
- *stabilizačná funkcia* – využíva sa na ovplyvnenie ekonomického potenciálu danej územnej jednotky. (Koreňová, 2022)

Rozpočet územnej samosprávy môže mať kladný rozdiel medzi príjmami a výdavkami, vtedy hovoríme o prebytku rozpočtu územnej samosprávy. Ak je rozdiel záporný, ide o schodok rozpočtu územnej samosprávy. Medzi štátom a rozpočtom územnej samosprávy existujú určité finančné vzťahy, ide o finančné prostriedky, ktoré sú poskytované štátom územnej samospráve. Môže ísť o absolútny alebo relatívny presun finančných prostriedkov, kde pri absolútnom spôsobe ide o presun konkrétnej sumy medzi jednotlivými vládnymi úrovňami (napr. účelové alebo neúčelové dotácie). Pri relatívnom spôsobe presúvania finančných prostriedkov, nižšia vláda participuje na finančných zdrojoch vyššej vládnej úrovni, ide o podiely na daniach v správe štátu, ktorých výnos sa prerozdelení podľa vopred stanovených pravidiel medzi jednotlivými úrovňami. (Sivák, 2019) Rozpočet územnej samosprávy sa vnútorne člení na bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie. Tento rozpočtový

rámec predstavuje strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky územnej samosprávy, ktorý slúži na vyjadrenie zámerov rozvoja územia a potrieb obyvateľov. Súčasťou rozpočtu sú taktiež programy územnej samosprávy. Zostavuje sa na obdobie minimálne troch rozpočtových rokov a tvorí ho:

- rozpočet na príslušný rok,
- rozpočet na rok nasledujúci po príslušnom roku,
- rozpočet na rok nasledujúci po roku v predchádzajúcom bode.

Na základe slovenskej odbornej literatúry poznáme štyri základné pohľady na rozpočet územnej samosprávy: (Cibík, 2021)¹

1. rozpočet ak peňažný fond;
2. rozpočet ako bilancia;
3. rozpočet ako finančný plán;
4. rozpočet ako finančný nástroj verejnej politiky. (Cibík, 2021)

Rozpočet územnej samosprávy sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový. Bežný rozpočet môže byť schodkový, len ak sa v jeho výdavkoch plánuje použitie účelovo určených prostriedkov zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu EÚ, ktoré neboli vyčerpané v minulých rokoch. Kapitálový rozpočet môže byť schodkový, len ak ho je možné kryť zostatkami finančných prostriedkov z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania, alebo je krytý z prebytku bežného rozpočtu v danom rozpočtovom roku.

Príjmy územnej samosprávy môžeme rozdeliť na:

- bežné príjmy,
- kapitálové príjmy,
- príjmové finančné operácie. (Koreňová, 2022)

Pri bežných príjmoch ide o príjmy, ktoré vznikli v súvislosti s bežnou činnosťou a zvyčajne sa opakujú. Sú krátkodobé a používajú sa na financovanie bežných výdavkov

---

¹ Cibík, J. Postavenie regionálnej územnej samosprávy na Slovensku z pohľadu verejných financií. In Publicy: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied. 2021, 15-25. ISBN 978-80-572-0211-0

a nesmú sa použiť na krytie kapitálových výdavkov. Patria sem daňové príjmy, nedaňové príjmy a príjmy z prerozdelených procesov (transfery). Medzi daňové príjmy zaradíme miestne dane a podiel na dani vyberanej štátom. Miestne dane sú zadefinované v zákone č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Správu týchto daní vykonáva obec, ktorej sa daň týka. Patrí sem daň z nehnuteľností, za psa, za užívanie verejného priestranstva, za ubytovanie, za predajné automaty, za nevýherné hracie prístroje, za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta a za jadrové zariadenie a obec taktiež ukladá poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Sadzby miestnych daní si určuje obec sama vo všeobecne záväznom nariadení. Pri podielovej dani ide o dlhodobu najväčší príjem do rozpočtov územnej samosprávy a tvorí približne až 80 % - 90 % celkových príjmov. (Cibík, 2021)

Kapitálové príjmy sa používajú na financovanie dlhodobých investičných potrieb, sú jednorazové a delia sa na vlastné kapitálové príjmy a cudzie kapitálové príjmy. Pri vlastných kapitálových príjmoch ide najmä o príjmy z prevodu vlastníctva hnutel'ného a nehnuteľného majetku územného celku a iných kapitálových príjmov. Medzi kapitálové príjmy patria taktiež prijaté dary.

Príjmové finančné operácie sú tvorené príjmami z Rezervného fondu, pôžičky, návratné výpomoci, prijaté úvery, zábezpeky, zostatky prostriedkov z predchádzajúcich rokov.

Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy č. 583/2004 určuje aké jednotlivé príjmy môžu mať subjekty územnej samosprávy. V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť porovnanie príjmov medzi obcou a vyšším územným celkom podľa spracovania Koreňovej (2022).

Tabuľka 1: Prehľad zákonom vymedzených príjmov územnej samosprávy

Príjmy rozpočtu obce	Príjmy rozpočtu VÚC
Výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu.	
Nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona.	Nedaňové príjmy z vlastníctva a prevodu majetku vyššieho územného celku a z činnosti vyššieho územného celku a jeho rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona.

Úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce.	Úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov vyššieho územného celku.
Sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou.	Sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené vyšším územným celkom.
Dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce.	Dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech vyššieho územného celku.
Podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu.	Podiely na iných daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu.
Dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov.	Dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov.
Ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.	Ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.
Účelové dotácie z rozpočtu vyššieho územného celku alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov.	Účelové dotácie z rozpočtu obce alebo z rozpočtu iného vyššieho územného celku na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov.
Prostriedky z Európskej únie a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel.	Prostriedky z Európskej únie a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel.
Iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.	Iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Zdroj: Koreňová, Darina. Vybrané kapitoly z verejných financií II. 1. vyd. Košice : Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2022. 122 s. ISBN 978-80-574-0104-9

Výdavky územnej samosprávy slúžia na zabezpečenie zákonom stanovených úloh a povinností. Sú obmedzené príjmovou časťou rozpočtu, a preto musia svoje prostriedky vynakladať racionálne. Pri rozhodovaní o výdavkoch získala územná samospráva relatívnu nezávislosť prostredníctvom fiškálnej decentralizácie. Môžeme ich rozdeliť na:

- bežné výdavky,
- kapitálové výdavky,
- výdavkové finančné operácie.

Bežné výdavky sú opakujúce sa výdavky na prevádzku územnej samosprávy, ide o financovanie bežných aktivít, ktoré sa zvyčajne opakujú a označujú sa aj ako prevádzkové výdavky. Zvyčajne tvoria najväčšiu časť výdavkov. Patria sem výdavky na mzdy zamestnancov, materiály, energie, služby a sociálne dávky. (Cibík, 2020)

Kapitálové výdavky slúžia na investovanie do konkrétnych dlhodobých projektov a zvyčajne sú jednorazové. Môžu sa rozdeliť na konkrétne oblasti do ktorých smerujú (investície do dopravy, kultúry, vzdelávania, sociálneho zabezpečenia, zdravotníctva).

Výdavkové finančné operácie sú tvorené výdavkami územnej samosprávy na úvery, pôžičky, návratné finančné výpomoci a kapitálovú účasť. (Cibík 2021)

Rovnako ako sme si porovnali príjmy obcí a vyšších územných celkov budeme postupovať pri výdavkoch.

Tabuľka 2: Prehľad zákonom vymedzených výdavkov územnej samosprávy

Výdavky rozpočtu obce	Výdavky rozpočtu samosprávneho kraja
Závazky obce vyplývajúce z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi.	Závazky vyššieho územného celku vyplývajúce z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi.
Výdavky na výkon samosprávnych pôsobností obce podľa osobitných predpisov a na činnosť rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií zriadených obcou.	Výdavky na výkon samosprávnych pôsobností vyššieho územného celku podľa osobitných predpisov a na činnosť rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií zriadených vyšším územným celkom.
Výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy podľa osobitných predpisov.	Výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy podľa osobitných predpisov.
Výdavky spojené so správou, údržbou a zhodnocovaním majetku obce a majetku iných osôb, ktorý obec užíva na plnenie úloh podľa osobitných predpisov, s možnosťou uhrádzania výdavkov spojených s údržbou a zhodnocovaním majetku, ktorého vlastník	Výdavky spojené so správou, s údržbou a zhodnocovaním majetku vyššieho územného celku a majetku iných osôb, ktorý vyšší územný celkom užíva na plnenie úloh podľa osobitných predpisov.

alebo správca nie je známy a zároveň je využívaný obyvateľmi obce na verejný účel.	
Závazky vzniknuté so spoluprácou s inou obcou alebo s vyšším územným celkom, prípadne s ďalšími osobami na zabezpečenie úloh vyplývajúcich z pôsobnosti obce vrátane záväzkov vzniknutých zo spoločnej činnosti.	Závazky vzniknuté zo spolupráce s iným vyšším územným celkom alebo s obcou, prípadne s ďalšími osobami na zabezpečenie úloh vyplývajúcich z pôsobnosti vyššieho územného celku vrátane záväzkov vzniknutých zo spoločnej činnosti.
Výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce obce.	Výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce alebo z členstva v medzinárodnom združení.
Úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí.	Úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí.
Výdavky súvisiace s emisiou cenných papierov vydaných obcou a na výdavky na úhradu výnosov z nich.	Výdavky súvisiace s emisiou cenných papierov vydaných vyšším územným celkom a výdavky na úhradu výnosov z nich.
Iné výdavky ustanovené osobitnými predpismi.	Iné výdavky ustanovené osobitnými predpismi.

Zdroj: Koreňová, Darina. Vybrané kapitoly z verejných financií II. 1. vyd. Košice : Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2022. 122 s. ISBN 978-80-574-0104-9

Príjmy samospráv za rok 2023 tvorili 12 440,3 mil. €, najväčšiu časť príjmov tvorili granty a transfery. V roku 2023 tvorili výdavky samospráv 11 444,7 mil. €, najväčšia časť výdavkov bola vynaložená na vzdelávanie. Príjmy boli vyššie ako výdavky o 995,6 mil. €, to znamená, že samosprávy v roku 2023 dosiahli rozpočtový prebytok.

Prostredníctvom návratných zdrojov financovania môžu samosprávy realizovať projekty, na ktoré bežné alebo kapitálové príjmy nestačia. Ide o finančné prostriedky, ktoré má územná samospráva k dispozícii z prijatých úverov, pôžičiek, návratných finančných výpomocí, zo zmeniek a z komunálnych obligácií vydaných územnou samosprávou a taktiež aj dodávateľské úvery prijaté obcou alebo VÚC. Tieto finančné zdroje musí územná samospráva v dohodnutom termíne a pri dohodnutých podmienkach splatiť a môže ich použiť len na úhradu kapitálových výdavkov. Územná samospráva ich môže prijať len vtedy, ak celkový dlh neprekročí 60 % a suma splátok návratných zdrojov a záväzkov z investičných úverov nepresiahne 25 % bežných príjmov z predchádzajúceho roka. (Koreňová, 2021)

1.3 Rozpočtová zodpovednosť

Rozpočtová zodpovednosť je kľúčovým prvkom efektívneho hospodárenia s verejnými finančnými prostriedkami. Predstavuje súbor opatrení, ktorých úlohou je zabezpečiť riadne fungovanie verejných financií. To znamená takým spôsobom, ktorý zabezpečí dlhodobú udržateľnosť verejných financií, zvýši transparentnosť a efektívnosť alokácie verejných prostriedkov, a taktiež zlepší konkurencieschopnosť SR. Efektívne hospodárenie na úrovni VÚC a obcí prispieva k celkovej stabilite verejných financií, keďže územná samospráva je neoddeliteľnou súčasťou verejného sektora. Tieto opatrenia sú upravené v Ústavnom zákone č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, taktiež v článku 55a Ústavy Slovenskej republiky.

Orgán, ktorý monitoruje a hodnotí vývoj hospodárenia a plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti je Rada pre rozpočtovú zodpovednosť. Ide o nezávislý orgán, ktorý tvoria traja členovia. Každoročne vypracováva Správu o dlhodobej udržateľnosti verejných financií, predkladá národnej rade Správu o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a transparentnosti, vypracováva stanovisko k legislatívnym návrhom predkladaným na rokovanie národnej rady, taktiež vykonáva ďalšie činnosti súvisiace s monitorovaním a hodnotením vývoja verejných financií.

1.4 Právna úprava

V nasledujúcej časti sa pozrieme na právnu úpravu, ktorá upravuje problematiku rozpočtovej zodpovednosti, a to v rámci slovenského práva a medzinárodného práva. Najprv sa pozrieme na právnu úpravu, ktorá upravuje rozpočtovú zodpovednosť v rámci verejnej správy a neskôr sa zameriame konkrétne na územnú samosprávu.

1.4.1 Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti

Pravidlá rozpočtovej zodpovednosti sú upravené v Ústavnom zákone č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, ktorý definuje limit dlhu verejnej správy podielom na hrubom domácom produkte, a to nasledovne, horná hranica dlhu je stanovená vo výške 54% (2023) HDP. V zákone sú taktiež upravené hranice, ktoré ak sú prekročené, tak nasledujú rôzne opatrenia a sankcie, a to nasledovne:

- 40 % až 43 % HDP MF SR zašle NR SR písomné zdôvodnenie a návrh na jeho zníženie.
- 43 % až 45 % HDP vláda predloží NR návrh opatrení na zníženie dlhu a znížia sa platy členov vlády na úroveň z predchádzajúceho roku, ak boli v predchádzajúcom roku nižšie.
- 45 % až 47 % HDP uplatní sa rovnaký postup ako v predchádzajúcom rozmedzí a MF SR viaže výdavky štátneho rozpočtu vo výške 3 % z celkových výdavkov rozpočtu. Taktiež je zakázané poskytovať prostriedky z rezervy predsedu vlády a vlády. Vláda nesmie predložiť NR SR návrh rozpočtu, ktorý by obsahoval nárast výdavkov verejnej správy oproti predchádzajúcemu roku (okrem výnimiek). Ďalej obce a VÚC majú povinnosť schváliť rozpočet na nasledujúci rok s výdavkami, ktoré sú maximálne vo výške predchádzajúceho roka (okrem výnimiek).
- 47 % až 50 % HDP aplikujú sa opatrenia ako v dvoch predchádzajúcich pásmach, ku ktorým sa pridajú aj nasledujúce. Vláda nesmie predložiť NR SR rozpočet so schodkom a obec a VÚC majú povinnosť schváliť len vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet na nasledujúci rok.
- Ak hranica dlhu presiahnu 50 % HDP aplikujú sa opatrenia ako v troch predchádzajúcich rozmedziach a vláda požiada NR SR o vyslovenie dôvery vláde.

Zákon taktiež upravuje osobitné ustanovenia pre obce a VÚC. Štát nezodpovedá za ich dlh a taktiež im neposkytuje finančné prostriedky. Ak štát ustanovuje nové úlohy obci alebo VÚC, je povinný im zabezpečiť finančné prostriedky na ich plnenie. Ak výška dlhu obce alebo VÚC presiahne 60 % bežných príjmov predchádzajúceho roka, obec alebo VÚC majú povinnosť zaplatiť pokutu. Táto pokuta sa môže uložiť aj opätovne, ale iba v prípade zvýšenia podielu dlhu vo výške 5 % nárastu. Tento zákon upravuje pravidlá na národnej úrovni, na medzinárodnej úrovni pravidlá pre hospodárenie upravuje Pakt stability a rastu.

1.4.2 Pakt stability a rastu

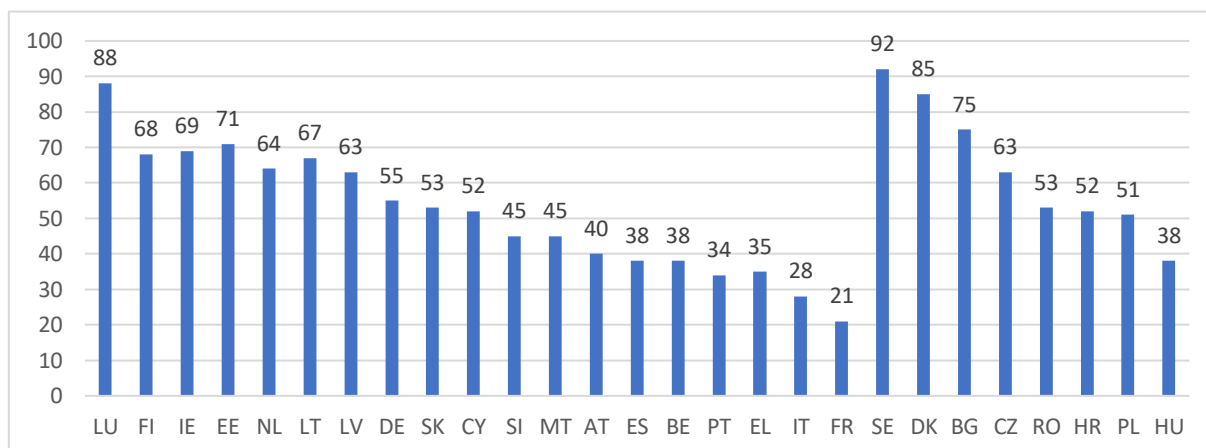
Pakt stability a rastu predstavuje právny rámec, ktorého hlavnou úlohou je zabezpečiť, aby krajiny EÚ vykazovali zdravé verejné financie a koordinovali fiškálne politiky. Tvoria ho dve časti – preventívna a nápravná časť. Preventívna časť slúži na zabezpečenie fungovania fiškálnych politik udržateľným spôsobom počas ekonomického cyklu. Táto časť obsahuje národné strednodobé fiškálno-štrukturálne plány, ktoré sú základom rámca hospodárskeho

riadenia EÚ. Ich obsahom je fiškálny postup členských štátov, prioritné verejné investície a reformy, ktorých dĺžka závisí od príslušného legislatívneho obdobia (4-5 rokov). Ich súčasťou sú taktiež aj širšie reformy a investície, zahŕňajúc spoločné priority EÚ a ich riešenia. Krajiny používajúce ako menu euro, sú povinné predkladať Európskej komisii návrhy rozpočtových plánov. Komisia tieto plány posudzuje, s cieľom zabezpečenia koordinácie hospodárskych politík. Nápravná časť zabezpečuje, aby členské štáty prijali také politické reakcie, ktoré zabezpečia nápravu nadmerného deficitu implementáciou postupov pri nadmernom deficite. Tento postup sú členské štáty povinné uplatňovať, ak výška deficitu presiahne hodnotu 3 % HDP, alebo hrozí jej prekročenie, ak úroveň verejného dlhu prekročí 60 % HDP a neznižuje sa dostatočným tempom. Ak krajiny prekročia tieto hranice, Komisia vypracuje správu, túto správu predloží danému členskému štátu a Rade Európskej únie. Správa obsahuje odporúčania na zníženie deficitu a časový rámec na nápravu. Rada rozhoduje o začatí Postupu pri nadmernom deficite, a to kvalifikovanou väčšinou. Krajiny, ktoré majú povinnosť uplatňovať postup pri nadmernom deficite, majú lehotu šesť mesiacov na splnenie odporúčaní na nápravu nadmerného deficitu. Prísnejšie sankcie sa môžu vzťahovať na krajiny eurozóny, ktoré už boli sankcionované. Slovensko v roku 2023 prekročilo hranicu deficitu 3 % HDP, a tak Rada na základe správy Komisie vydala 26. júla 2024 rozhodnutie o existencii nadmerného deficitu. V Odporúčaní rady Komisia a Rada odporúča Slovensku, aby nominálna miera rastu čistých výdavkov medziročne neprekročila nasledujúce hodnoty:

- v roku 2025 – 3,8 %,
- v roku 2026 – 0,9 %,
- v roku 2027 – 1,6 %.

Santacroce a Larch (2020) porovnali súlad medzi rozpočtovými politikami členských štátov EÚ a pravidlami stanovenými v Pakte stability a rastu, kde analyzovali, či krajiny dodržiavajú pravidlá týkajúce sa rozpočtového deficitu, verejného dlhu, štrukturálnej rozpočtovej bilancie a rastu verejných výdavkov. Na základe údajov z Grafu 1: Priemerná úroveň dodržiavania fiškálnych pravidiel v jednotlivých krajinách, 1998 – 2023 môžeme vidieť konkrétne rozdiely v úrovni dodržiavania pravidiel medzi krajinami.

Graf 1: Priemerná úroveň dodržiavania fiškálnych pravidiel v jednotlivých krajinách, 1998-2023 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: Larch, M., J. Malzubris, S. Santacroce. (2023). https://commission.europa.eu/topics/fiscal-policy/european-fiscal-board-efb/compliance-tracker_en?prefLang=sk

Výsledky ukázali výrazné rozdiely medzi jednotlivými krajinami, krajiny ako Luxembursko a Švédsko vykazovali vysokú mieru súladu, naopak Portugalsko a Taliansko nízku. Krajiny, ktoré majú nižšie skóre súladu vykázali silnejší rast pomeru dlhu k hrubému domácomu produktu. Súlad je vyšší pri pravidlách týkajúcich sa dlhu a deficitu, ako pri pravidlách týkajúcich sa štrukturálnej rozpočtovej bilancie a rastu verejných výdavkov, Tento rozdiel môže byť spôsobený aj z dôvodu neskoršieho zavedenie týchto dvoch pravidiel.

1.4.3 Zákon č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

V zákone č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je upravený pojem rozpočet územnej samosprávy, ktorý si charakterizujeme v ďalšej časti. Zákon taktiež upravuje nápravné opatrenia, ktoré sú zavedené, ak dlh obce a VÚC alebo výška záväzkov po splatnosti dosahuje zákonom stanovené hranice. Dlh obce je charakterizovaný ako súhrn záväzkov, ktoré vyplývajú zo splácania istín návratných zdrojov financovania, záväzkov z investičných dodávateľských úverov a ručiteľských záväzkov obce alebo VÚC, po odpočítaní záväzkov súvisiacich s návratnými zdrojmi financovania určenými na predfinancovanie realizácie spoločných programov SR a EÚ, z Audiovizuálneho fondu, Environmentálneho fondu, z Fondu na podporu umenia, o úvery zo Štátneho fondu rozvoja bývania a o prostriedky Slovak Investment Holding.

Hranice sú stanovené nasledovne:

- Ak je dlh v rozmedzí 50 % - 57 % skutočných bežných príjmov, starosta alebo predseda má povinnosť do 15 dní predložiť zastupiteľstvu informáciu, kde zdôvodní výšku dlhu a predloží návrh na jeho zníženie, následne má taktiež povinnosť to oznámiť MF SR.
- Ak je dlh v rozmedzí od 58 % do 60 % skutočných bežných príjmov, majú obec a VÚC povinnosť okrem predchádzajúcej povinnosti, vykonať aj zmeny v rozpočte. Tieto zmeny musia zabezpečiť jeho vyrovnanosť, a taktiež má povinnosť na nasledujúci rozpočtový rok schváliť len vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet.
- Ak je veľkosť dlhu viac ako 60 % skutočných bežných príjmov, postupuje sa podľa Ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, ktorý hovorí o povinnosti zaplatiť pokutu.

Ak celková výška záväzkov po lehote splatnosti dosahuje hranicu vyššiu ako 10 % bežných príjmov predchádzajúceho roka, obec má povinnosť to oznámiť MF SR do 3 dní od zistenia. Obec sa v danom období nachádza v monitorovacom režime a je povinná každých 90 dní predložiť MF SR správu o hospodárení. Ak celková výška záväzkov po lehote splatnosti presiahne 15 % skutočných bežných príjmov z predchádzajúceho obdobia obec je povinná zaviesť ozdravný režim. Obec je povinná to oznámiť MF SR do 3 dní od zistenia a starosta je povinný vypracovať návrh na zavedenie ozdravného rozpočtu a návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia. Za trvania tohto režimu obec používa len prostriedky v súlade so schváleným ozdravným rozpočtom. O nútenej správe môže rozhodnúť MF SR ak obec prekročila hranicu 15 % a

- nezaviedla ozdravný režim,
- ak sa po skončení ozdravného plánu situácia nezlepšila,
- ak opakovane nezaslala výkazy ministerstvu,
- ak opakovane v monitorovacom režime nepredložila MF SR správu o hospodárení,
- ak neplní ozdravný plán,
- ak neplní plán konsolidácie pohľadávok.

Počas nútenej správy nie je starostovi, poslancom obecného zastupiteľstva ani ostatným zamestnancom vyplácaná odmena. Všetky príjmy plynú na osobitný účet, ktorý je obec povinná zriadiť.

Ak sa obec nachádza v ozdravnom režime alebo nútenej správe, môže požiadať MF SR o konsolidáciu pohľadávok. MF SR rozhodne o konsolidácii do 30 dní od podania návrhu a pokiaľ návrhu vyhoví, určí konsolidačného správcu, ktorým je nútený správca ak je obec v nútenej správe. Obec má povinnosť do 7 dní od začatia konsolidácie pohľadávok to oznámiť všetkým veriteľom. Od začatia konsolidácie pohľadávok, nie je možné začať voči obci konanie o výkon rozhodnutia, exekučné konanie na majetok, ktorý je vo vlastníctve obce, výkon zabezpečovacieho práva na majetok obce. Účinky konsolidácie majú vplyv aj na druhú zmluvnú stranu, ktorá nemôže vypovedať zmluvu uzavretú s obcou, ani od nej odstúpiť kvôli omeškaniu obce s platením. Starostovi, poslanom obecného zastupiteľstva a ostatným zamestnancom obce sa nevypláca odmena. Všetky záväzky obce sa dňom konsolidácie pohľadávok stávajú splatnými. Správca s hlavným kontrolórom vypracujú plán konsolidácie pohľadávok do 90 dní od začatia konsolidácie.

1.5 Finanční zdravie

Finančné zdravie hovorí o tom, ako udržateľne samospráva hospodári. Skúma či hospodárenie samosprávy môže spôsobiť problémy pri výkone správy, či už teraz alebo v budúcnosti. Ide o hodnotu v rozmedzí od 0 po 6, ktorá sa počíta samostatne za každé mesto, mestskú časť, obec a VÚC. Jednotlivé hranice sú určené nasledovne:

- 0 až 1 – veľmi zlé finančné zdravie;
- 1 až 2 – zlé finančné zdravie;
- 2 až 3 – nedostatočné finančné zdravie;
- 3 až 4 – dostatočné finančné zdravie;
- 4 až 5 – dobré finančné zdravie;
- 4 až 6 – výborné finančné zdravie.

Prostredníctvom tohto projektu sa má zlepšiť finančné zdravie územnej samosprávy. Údaje, ktoré sú použité pri výpočtoch sú prebraté od Ministerstva financií SR, ktoré sú zverejňované v Datacentre. Počíta sa na základe údajov za posledné 4 dostupné roky ako vážený priemer 5 ukazovateľov:

- Celkový dlh – uvádza sa ako podiel k bežným príjmom za predchádzajúci rok a nemal by prekročiť úroveň 60 % (Zákon č. 583/2004 Z. z.).
- Dlhová služba – výdavky, ktoré má samospráva v súvislosti s obsluhou dlhu.

- Bilancia bežného účtu – ukazuje, či samospráva hospodári prebytkovo alebo deficitne – či dokáže pokryť svoje bežné výdavky z bežných príjmov.
- Závazky po splatnosti k v pomere k bežným príjmom – schopnosť územnej samosprávy plniť svoje záväzky.
- Závazky aspoň 60 dní po splatnosti v pomere k bežným príjmom.

1.6 Determinanty zadlženosti miestnej samosprávy

Faktory, ktoré ovplyvňujú dodržiavanie fiškálnych pravidiel, predstavujú predmet rozsiahleho skúmania v oblastiach verejných financií, ekonómie a politických vied. Tieto determinanty ukazujú rôzne vzťahy medzi ekonomickými, politickými a inštitucionálnymi charakteristikami. Výsledky týchto výskumov sa líšia v závislosti od konkrétneho ekonomického, politického a geografického kontextu, pretože dodržiavanie fiškálnych pravidiel sú ovplyvňované mnohými premennými, ktoré závisia od inštitucionálneho rámca, miery decentralizácie a úrovne ekonomického rozvoja krajiny. V nasledujúcej časti, si na základe viacerých empirických štúdií realizovaných v rámci SR ale aj na mimo nej. Pokúsime sa identifikovať hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú fiškálnu disciplínu v rôznych krajinách.

Maličká (2017) sa vo svojej štúdií zaoberá faktormi, ktoré ovplyvňujú úroveň zadlženosti. Údaje zahŕňali časové obdobie rokov 2000-2014 na úrovni miestnej samosprávy na úrovni geografického územia NUTS3. Dáta boli zozbierané z DataCentra MF SR, Eurostatu a StatData. Na analýzu zadlženosti sa použil GMM dynamický panelový model. Ako hlavné ukazovatele určila celkový dlh s časovým oneskorením, kapitálové príjmy, dlhová služba, miera nezamestnanosti a miera finančnej autonómie. Bol zistený pozitívny vzťah medzi rastom celkového dlhu a rastom kapitálových príjmov. Zvyčajne ide o príjmy z grantov a transferov, ktoré sú účelovo viazané, určené na financovanie investícií. Rast nákladovej náročnosti splácania záväzkov z úverov môže viesť k tomu, že miestna samospráva na financovanie týchto nákladov použije nový úver, čím sa zvýši celkový dlh. Podobne je to aj pri celkovom dlhu s časovým oneskorením, keďže ak rastie dlh v danom období, kvôli úrokom z dlhu bude rásť aj v nasledujúcom. Rast miery nezamestnanosti spôsobí pokles príjmu rozpočtov miest, a to z dôvodu zníženia výnosu z dane z príjmu FO. Mestá, ktoré majú väčšiu finančnú samostatnosť, majú vyššiu úroveň vlastných príjmov, vykazujú nižšiu úroveň zadlženosti, tieto mestá sú menej závislé od pôžičiek.

Wolf Heinrich (2017) vo svojej štúdií na vzorke 51 fiškálnych pravidiel v 20 krajinách EÚ v období 1995–2015 identifikuje faktory, ktoré ovplyvňujú pravdepodobnosť ich dodržiavania. Dodržiavanie fiškálnych pravidiel je podstatne vyššie, ak pravidlo je zamerané skôr na stavovú veličinu ako na tokovú veličinu. Ak pravidlá pokrývajú širšiu časť financií verejnej správy, súlad s pravidlami je vyšší ako pri pravidlách pokrývajúcich menšiu časť verejnej správy, a to z dôvodu, že je ťažšie dodržať pravidlo vzťahujúce sa len na menšiu časť financií a taktiež sa mu dostáva menšia pozornosť. Nezávislé orgány určené na kontrolu dodržiavania vykazujú vyššiu pravdepodobnosť dodržiavania týchto pravidiel. Existencia kontrolných mechanizmov v reálnom čase zvyšuje pravdepodobnosť dodržiavania pravidiel. Štúdiou sa zistilo, že makroekonomické veličiny, ako sú produkčná medzera, inflácia, dlh či úrokové sadzby, nemajú významný vplyv na pravdepodobnosť súladu s fiškálnymi pravidlami. Politické faktory, akými sú fragmentácia vlád a decentralizácia majú negatívny vplyv na dodržiavanie pravidiel. Vlády, ktoré sú viac fragmentované, vykazujú vyššie verejné deficity a čelia väčším problémom pri dosahovaní dohody na politických opatreniach alebo konsolidácii. Negatívny vplyv na dodržiavanie má taktiež členstvo v Európskej menovej únii, z dôvodu očakávania finančnej výpomoci, a tak štáty vykazujú nižšiu fiškálnu disciplínu.

Ulloa-Suárez (2022) analyzovala determinanty dodržiavania fiškálnych pravidiel, a to v krajinách Latinskej Ameriky v období pandémie COVID-19. Počas tohto obdobia mnohé krajiny pozastavili fiškálne pravidlá kvôli pandémie. Medzi charakteristiky fiškálnych pravidiel, ktoré ovplyvňujú ich dodržiavanie, zaradila *vylúčenie verejných investícií*, ktoré znižujú pravdepodobnosť dodržiavania. Pravdepodobnosť súladu môže byť ovplyvnená taktiež typom implementovaného pravidla. *Deficitné pravidlá* a *výdavkové pravidlá* sú spojené s menšou pravdepodobnosťou dodržiavania ako v prípade dlhového pravidla. Medzi politické a makroekonomické faktory uviedla nasledovné determinanty. Rastúca *produkčná medzera* má negatívny vplyv na dodržiavanie fiškálnych pravidiel, keďže vlády vystavené neočakávanému šoku sa môžu rozhodnúť zvýšiť výdavky na riešenie týchto šokov, čím prekročia stanovené limity. Vyššia *inflácia* dokáže zvýšiť pravdepodobnosť dodržiavania tým, že zníži dlhovú záťaž. *Politická orientácia* má taktiež významný vplyv, pri ľavicovo orientovaných politikách je pravdepodobnosť dodržiavania nižšia. Ľavicové strany preferujú väčšiu úlohu štátu v ekonomike, čo si vyžaduje vyššie verejné výdavky. Medzi ďalšie možné determinanty zaradila *kombináciu pravidiel*, kde zistila, že implementácia viacerých pravidiel súčasne zvýši pravdepodobnosť dodržiavania. Dodržiavanie pravidiel v minulosti pozitívne ovplyvňuje ich dodržiavanie v budúcnosti. Naopak, doba počas ktorej je pravidlo v platnosti, má negatívny

vplyv na pravdepodobnosť jeho dodržiavanie. Jasne stanovené ciele zvyšujú pravdepodobnosť zhody, keďže sa ľahšie komunikujú a kontrolujú. Štúdiou sa zistilo, že inštitucionálny dizajn, ako právny základ, existencia nezávislých monitorovacích a vymáhacích orgánov, únikové klauzuly nemajú významnú úlohu pri dodržiavaní fiškálnych pravidiel, naopak významnú úlohu majú vyššie spomenuté ekonomické a politické faktory.

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom tejto diplomovej práce je vyhodnotiť mieru dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy v Slovenskej republike a zároveň identifikovať spoločné znaky, ktoré túto zadlženosť spôsobujú. Vzhľadom na to, že samosprávy majú autonómiu v rozhodovaní o svojich rozpočtoch a zároveň nesú zodpovednosť za ich finančnú udržateľnosť, je dôležité skúmať, ako tieto pravidlá aplikujú. V práci sa zameriavame na identifikáciu determinantov, ktoré ovplyvňujú dodržiavanie daných pravidiel. Tento hlavný cieľ sme si rozdelili na viacero čiastkových cieľov, pomocou ktorých sme dosiahli hlavný cieľ práce.

Čiastkové ciele sme si stanovili nasledovne:

- Dôsledné preskúmanie súčasného stavu problematiky rozpočtovej zodpovednosti, vrátane legislatívneho rámca na národnej a medzinárodnej úrovni. Analyzujem základné dokumenty, ktoré upravujú fiškálne pravidlá.
- Analýza údajov o finančnom hospodárení vybraných obcí, a to na základe ekonomických ukazovateľov ako sú bežné, kapitálové a finančné príjmy a výdavky, celkový dlh, dlhová služba.
- Vyhodnotenie príčin a dôsledkov nedodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti medzi vybranými obcami, kde porovnávame hospodárenie vybraných obcí a snažíme sa identifikovať hlavné faktory, ktoré vedú k prekročeniu stanovených limitov.
- Navrhnuť opatrenia, prostredníctvom ktorých sa zlepší dodržiavanie pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pomôcť obciam efektívnejšie hospodáriť so svojimi financiami.

3 Metodika práce a metody skúmania

Metódy, ktoré sme v práci použili, nám pomohli k dosiahnutiu hlavného cieľa práce. Ide o kombináciu kvalitatívnych a kvantitatívnych metód, vďaka ktorej sme dosiahli komplexný pohľad na danú problematiku. Teoretická časť práce sa zameriavala na zozbieranie, analýzu a syntézu dostupných informácií a dát, ktoré boli potrebné na vypracovanie tejto diplomovej práce. Materiály, ktoré sme v práci používali, sme získali najmä z webových stránok, odborných článkov, výročných správ a dokumentov inštitúcií, ako sú Najvyšší kontrolný úrad, Rada pre rozpočtovú zodpovednosť a Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Dôležitou súčasťou bola aj právny rámec, ktorému sme sa venovali na národnej a nadnárodnej úrovni. Konkrétne sme sa zamerali na tieto zákony, Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, Pakt stability a rastu a Zákon č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Tieto zdroje nám poskytli základné informácie o fiškálnych pravidlách, ktoré musí územná samospráva dodržiavať a umožnili nám lepšie pochopiť fungovanie územnej samosprávy.

V praktickej časti, ktorá nadväzuje na teoretickú, sme si sa zamerali na skúmanie finančných údajov v desiatich vybraných obciach Slovenskej republiky v období rokov 2019 až 2023. Selekciou sme vybrali tieto obce – Bertotovce, Lúčka, Luhyňa, Malý Slivník, Norovce, Veľký Biel, Bratislava – mestská časť Devín, Ladomirová, Hažín a Dúbravy. Tieto obce sme si vybrali na základe ich problémov pri dodržiavaní rozpočtových pravidiel v sledovanom období, čo sme zistili po preskúmaní Správ o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti, ktoré vydáva Rada pre rozpočtovú zodpovednosť každý rok. Primárnym zdrojom dát boli záverečné účty obcí zverejňované na oficiálnych stránkach obcí, ako aj výstupy Ministerstva financií SR, RRZ a údaje z portálu INEKO. Najprv sme sa pozreli na dodržiavanie pravidiel rozpočtovej zo strany vyšších územných celkov a taktiež sme porovnali finančné zdravie vyšších územných celkov. Následne sme prostredníctvom analýzy záverečných účtov jednotlivých obcí identifikovali vývoj ich príjmov, výdavkov, výsledku hospodárenia, celkového dlhu a dlhovej služby. Niektoré údaje sa nám nepodarilo získať z dôvodu absencie zverejňovania záverečných účtov alebo ich neúplného zverejňovania zo strany obcí. Obce sme si následne zatriedili do veľkostných skupín podľa rozdelenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, a na základe komparácie sme zistili, ktoré veľkostné skupiny majú najväčšie problémy pri dodržiavaní rozpočtových pravidiel. Taktiež sme si analyzovali geografické umiestnenie vybraných obcí, aby sme identifikovali regionálne špecifiká, ktoré môžu ovplyvniť fiškálnu disciplínu. Na

základe všetkých zozbieraných údajov sme komparáciou zistili aké sú hlavné výzvy v hospodárení územnej samosprávy a aké opatrenia by mohli pomôcť zlepšiť rozpočtovú disciplínu územnej samosprávy v budúcnosti.

4 Výsledky práce

V tejto kapitole sa najprv pozrieme na plnenie rozpočtových pravidiel zo strany vyšších územných celkov. V roku 2023 žiaden samosprávny kraj neprekročil zákonom stanovený limit dlhu, ktorý predstavuje 60 % skutočných bežných príjmov.

Tabuľka 3: Vyhodnotenie pravidiel rozpočtovej zodpovednosti pre VÚC za rok 2023 (v tis. eur)

Kraj	Celková suma dlhu	Pomer dlhu (%)	Dlhová služba (%)
Bratislavský	86 424	41,5	5,6
Trnavský	59 934	32,5	7,9
Trenčiansky	67 219	35,7	5,0
Nitriansky	20 994	9,0	2,6
Žilinský	61 306	28,1	10,1
Banskobystrický	56 417	23,9	12,1
Prešovský	84 639	32,0	4,0
Košický	90 761	35,8	3,5
Spolu	527 694	29,5	6,3

Zdroj: RRZ. (2023) Dostupné na: <https://www.rrz.sk/sprava-o-hodnoteni-plnenia-pravidiel-rozpoctovej-zodpovednosti-a-transparentnosti-za-rok-2023-august-2024/>

Celkový pomer dlhu k bežným príjmom VÚC v roku 2023 dosiahol 29,5 % a limit dlhovej služby bol na úrovni 6,3 %. Najvyšší pomer dlhu k bežným príjmom má Bratislavský kraj, kde dlh dosiahol 41,5 % a najnižší s hodnotou 9 % mal Nitriansky kraj. V Bratislavskom kraji je tento dlh vysoký hlavne kvôli Mestskej časti Bratislava – Devín, ktorá má za posledné roky extrémne vysokú zadlženosť.

Za rok 2023 mala RRZ k dispozícii údaje od 2 888 obcí z celkového počtu 2 926. 1 287 obcí vykázalo nulový dlh, 30 obcí prekročilo limit dlhu a 158 obcí prekročilo limit dlhovej služby, 10 z nich prekročilo oba tieto limity. MF SR požiadalo 27 hlavných kontrolórov obcí o preverenie údajov po zohľadnení zákonných výnimiek a 38 obcí nepredložilo potrebné finančné výkazy. Avšak tieto údaje sú iba ilustratívne, keďže stále prebieha overovanie vykázanych dlhov. V niektorých prípadoch sme zistili výrazné rozdiely medzi dátami v správach RRZ a údajmi v záverečných účtoch obcí.

Ďalej si vyhodnotíme ukazovateľ finančného zdravia vyšších územných celkov v roku 2023, kde sa okrem celkového dlhu a dlhovej služby pozrieme na iné ukazovatele. Samosprávy si v roku 2023 priemere dokázali zlepšiť svoje hospodárenie a podarilo sa im zastaviť prepad, ktorý spôsobila pandémia.

Tabuľka 4: Finančné zdravie VÚC v roku 2023 (v %)

2023	VÚC	Celkový dlh	Dlhová služba	Bilancia bežného účtu	Závazky po lehote splatnosti	Závazky po leh. spl. (60 dní)	Skóre finančného zdravia (0; +6)
1	Nitriansky	8,99	2,62	9,14	0,00	0,00	5,04
2	Trnavský	32,54	7,87	9,90	0,00	0,00	4,83
3	Bratislavský	41,51	5,60	14,84	0,00	0,00	4,82
4	Prešovský	32,01	3,78	11,35	0,00	0,00	4,68
5	Trenčiansky	35,71	3,53	12,75	0,00	0,01	4,55
6	Banskobystrický	28,70	12,08	1,07	0,00	0,00	4,54
7	Žilinský	28,11	10,15	7,27	0,00	0,00	4,47
8	Košický	35,88	3,50	10,41	0,04	0,04	4,34
Spolu		29,89	6,07	9,53	0,01	0,01	4,37

Zdroj: INEKO (2024) Dostupné na: https://www.hospodarenieobci.sk/files/vystupy/TS_2024.pdf

Najlepšie finančné zdravie mal Nitriansky samosprávny kraj (5,04) a najhoršie sa umiestnil Košický samosprávny kraj (4,34). Takmer všetky vyššie územné celky vykazujú dobré finančné zdravie, jedine Nitriansky samosprávny kraj prekročil hranicu piatich bodov, čím dosiahol vyššie hodnotenie – výborné finančné zdravie. Ako môžeme vidieť, tak aj napriek tomu, že Bratislavský samosprávny kraj má väčší celkový dlh ako Košický samosprávny kraj, tak pri celkovom hodnotení finančného zdravia dosiahol lepšie výsledky ako Košický samosprávny kraj.

V nasledujúcej časti sa pozrieme na desať vybraných obcí, ktoré prekročili aspoň jednu zo zákonom stanovených hraníc, alebo sa ich dlh blížil k prekročeniu daných limitov v období rokov od 2019 až 2023.

4.1.1 Bertotovce

Obec Bertotovce je obec nachádzajúca sa v Prešovskom okrese. Obec má 512 obyvateľov, kde 48 % tvoria ženy a 57 % mužov, priemerný vek obyvateľov je 39,16 roka a index starnutia je na úrovni 0,96. Obec nemá žiadne rozpočtové organizácie s právnou subjektivitou.

Tabuľka 5: Hospodárenie obce Bertotovce v období 2019-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	483 763	496 966	926 406	493 879	463 557
Bežné	480 908	421 362	402 137	364 157	397 480
Kapitálové	1 056	61 000	7 532	3 333	2 826
Finančné	1 799	14 604	516 737	126 389	63 251
Výdavky	462 361	487 878	919 563	493 879	428 172
Bežné	398 316	346 659	326 274	334 288	327 271
Kapitálové	2 000	20 854	90 042	2 055	4 636
Finančné	62 045	120 365	503 247	157 536	96 265
Hospodárenie obce	21 402	9 088	6 843	0	35 385
Dlh obce	100,12%	117,15%	158,53%	137,30%	177,94%
Dlhová služba	29,22%	28,11%	195,78%		
Dlh	421 880	471 114	577 294	545 721	599 904

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov obce Bertotovce

Ako môžeme vidieť v tabuľke vyššie, bežné príjmy tvorili najväčšiu časť rozpočtu, v sledovanom období boli stabilné s rastúcou tendenciou, naopak, kapitálové aj finančné príjmy kolísali. Obec mala v roku 2021 výrazne vyššie príjmy a výdavky oproti ostatným rokom, z rozpočtovaných príjmov vo výške 342 352 € dosiahla skutočný príjem v sume 926 406 €, čo predstavuje výrazne prekročenie plánovaného rozpočtu. Značnú časť z toho tvorili finančné operácie, ktoré pozostávali z prijatého úveru na realizáciu kapitálových výdavkov obce, čo viedlo k opätovnému nárastu dlhu oproti predchádzajúcemu roku. V nasledujúcich rokoch sa rozpočet opäť stabilizoval. V roku 2022 sa obci výrazne zvýšili kapitálové príjmy, ktoré boli tvorené grantmi a transfermi. V ostatných rokoch obec výrazne prekročila rozpočtované kapitálové príjmy, išlo o príjmy z predaja pozemkov a nehmotných aktív. Obec postupne obmedzovala kapitálové výdavky a zvyšovala bežné príjmy, čím dokázala znížiť svoj dlh. Obec v období 2019 až 2023 prekročila obe dlhové pravidlá a čelila vysokej úrovni zadlženosti, pričom najvyššiu úroveň dosiahla v roku 2019 vo výške 177,94 % bežných príjmov. V roku

2020 dosiahla vyrovnaný rozpočet a taktiež výrazne znížila svoj dlh. Obci bola v roku 2021 uložená pokuta za prekročenie hranice dlhu, v nasledujúcich rokoch jej dlh klesal, a tak jej pokuta opätovne uložená nebola. V roku 2021 dosiahla dlhová služba extrémne vysokú hodnotu, a to vo výške 195,78 %, v nasledujúcich rokoch sa tento podiel pohyboval vo výške 28 % a 29 %, čo predstavuje stále relatívne vysokú hodnotu. Aj napriek tomuto pozitívnemu vývoju zadlženosť obce zostáva na vysokej úrovni, a tak by sa obec mala aj naďalej zamerať na zvyšovanie bežných príjmov a efektívne plánovanie rozpočtu.

4.1.2 Lúčka

Obec Lúčka sa nachádza v okrese Sabinov. V obci sa nachádza 521 obyvateľov, z toho 49 % je žien a 51 % mužov, priemerný vek obyvateľstva je 39,88 roka a index starnutia je 0,99. Obec nemá žiadnu príspevkovú organizáciu,

Tabuľka 6: Hospodárenie obce Lúčka v období 2019-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	804 881	490 569	565 987	304 895	533 299
Bežné	312 574	263 632	275 155	259 654	267 515
Kapitálové	175 533	164 983	290 009	11 264	115 000
Finančné	316 774	61 954	823	33 977	150 784
Výdavky	803 689	490 042	312 581	300 516	522 971
Bežné	268 617	280 607	281 863	261 464	255 364
Kapitálové	434 767	67 025	20 958	33 292	259 020
Finančné	100 305	142 410	9 760	5 760	8 587
Hospodárenie obce	1 192	527	253 406	4 379	10 328
Dlh obce	61,13%	53,35%	68%	54,70%	46,59%
Dlhová služba	7,24%	6,33%	6,67%	4,62%	5,74%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov obce Lúčka

Bežné príjmy obce boli v sledovanom období pomerne stabilné, pričom najvýraznejší nárast nastal v roku 2023. V roku 2021 môžeme vidieť výrazný nárast kapitálových príjmov a zároveň pokles kapitálových výdavkov oproti predchádzajúcemu roku, čo sa taktiež odzrkadlilo v hospodárskom výsledku obce, ktorý bol podstatne vyšší oproti ostatným sledovaným rokom, avšak obci v tomto roku taktiež narástol dlh. Príjmy a výdavky boli v roku 2023 výrazne vyššie oproti predchádzajúcim rokom, najväčší podiel na tomto náraste mali

príjmové finančné operácie, ktoré súvisia s prijatím úveru, ktorý bol použitý na investíciu do projektu na zníženie nákladov energie budovy ZŠ s MŠ a zapojením nevyčerpaných prostriedkov z predchádzajúceho roku na projekt Lúčka, dedina novej tváre. V danom roku prudko vzrástli taktiež kapitálové výdavky, kde najväčší podiel tvorila vrátka investície – Lúčka dedina novej tváre. Obec prekročila dlhové pravidlo v roku 2021 a v roku 2023. Počas sledovaného obdobia prijala viacero úverov a návratných finančných výpomoci, z dôvodu, že väčšia časť investičných akcií nebola predfinancovaná, ale prebehla následne formou refundácie. Obci bola v roku 2023 vyrubená pokuta v súvislosti s prekročením zákonom stanovenej hranici dlhu vo výške 148,34 €. Dlhová služba ani v jednom roku počas sledovaného obdobia neprekročila zákonom stanovenú hranicu.

4.1.3 Luhyňa

Obec Luhyňa sa nachádza v okrese Trebišov, s počtom obyvateľov 298, z toho 50 % je žien a 50 % je mužov. Priemerný vek obyvateľstva v obci je 43,82 roka a index starnutia je na úrovni 1,66 – populácia starne. Obec nemá rozpočtovú organizáciu.

Tabuľka 7: Hospodárenie obce Luhyňa v období 2019-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	141 224	121 793	121 281		106 914
Bežné	115 590	103 241	105 630		93 468
Kapitálové	0	1 000	0		8 000
Finančné	25 634	17 552	15 651		5 446
Výdavky	115 580	95 484	103 729		94 793
Bežné	96 880	83 604	86 729		85 193
Kapitálové	9 100	2 280	7 400		0
Finančné	9 600	9 600	9 600		9 600
Hospodárenie obce	25 644	26 309	17 552		12 121
Dlh obce					
Dlhová služba					

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov obce Luhyňa

Údaje o dlhu obce a o dlhovej službe nemáme k dispozícii zo záverečných účtov obce, avšak na základe správ RRZ dosiahla obec Luhyňa v roku 2023 dlh vo výške 62,2 % , v roku 2022 vo výške 69,9 %, v roku 2021 vo výške 90,9 %, v roku 2020 vo výške 99,5 % a v roku

2019 vo výške 116,8 % bežných príjmov. Bežné príjmy tvorili dominantnú časť príjmov a v sledovanom období mali stabilný rast. Kapitálové príjmy a výdavky boli veľmi nízke alebo nulové, čo naznačuje nízku investičnú aktivitu. Jej finančné výdavky sú tvorené výlučne splátkami úveru. Obec prekročila zákonom stanovenú hranicu vo všetkých rokoch v sledovanom období a v roku 2019 jej mala byť uložená pokuta za prekročenie maximálne povolenej miery zadlženia. Za rok 2020 chýbajú údaje o hospodárení obce. Na základe tabuľky vyššie môžeme vidieť, že obec v sledovanom období zlepšovala svoje hospodárenie a jej hospodársky výsledok v čase rástol. Obci sa darilo znižovať zadlženie a jej dlh sa nachádza už len tesne nad zákonom stanovenou hranicou. Ak bude pokračovať v rovnakom tempe znižovania dlhu, tak v roku 2024 by sa mohla dostať pod zákonom stanovený limit 60 % bežných príjmov.

4.1.4 Malý Slivník

Malý Slivník je obec nachádzajúca sa v okrese Prešov. Počet obyvateľov je 1 022, z toho 51 % tvoria ženy a 49% je mužov, priemerný vek obyvateľstva je 26,2 roka a index starnutia je 0,15. Obec nemá rozpočtovú organizáciu.

Tabuľka 8: Hospodárenie obce Malý Slivník v období 2019-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	829 389	1 380 414	1 309 401		328 010
Bežné	410 502	363 574	365 346		308 210
Kapitálové	261 089	710 261	366 123		0
Finančné	157 798	306 579	577 932		19 800
Výdavky	827 139	1 380 414	1 155 773		306 329
Bežné	348 506	387 601	365 346		303 256
Kapitálové	391 383	916 885	473 405		1 056
Finančné	87 250	75 928	317 022		2 017
Hospodárenie obce	2 250	0	153 628		21 681
Dlh obce	172,80%	153,35%	131,97%		3,48%
Dlhová služba	34,31%	5,28%	17,06%		0,89%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov obce Malý Slivník

V roku 2021 príjmy aj výdavky obce vzrástli viac ako štvornásobne v porovnaní s rokom 2019, tento nárast bol tvorený hlavne finančnými príjmami na príjmovej strane

a kapitálovými a finančnými výdavkami na strane výdavkov. Bežné príjmy obce sú relatívne stabilné a v sledovanom období postupne rástli. V roku 2021 dostala grant od Ministerstva vnútra SR na výstavbu MŠ v obci, pravdepodobne obec požiadala o úver na spolufinancovanie uvedenej investičnej akcie, čo viedlo k výraznému nárastu jej finančných príjmov. Dlh obce v roku 2021 vzrástol o takmer 130 %, a tým prekročil zákonom stanovenú hranicu. Keďže údaje za rok 2020 chýbajú, tak výšku dlhu v danom roku nevieme, avšak v správe RRZ nebola táto obec spomenutá medzi obcami, ktoré prekročili úroveň dlhu. Úroveň dlhu neklesla ani v nasledujúcich rokoch, práve naopak mala stúpajúcu tendenciu, a tak jej bola uložená pokuta aj v nasledujúcich rokoch. V roku 2023 dosiahla dlhovú službu na úrovni 34,31 %, čo znamená, že veľká časť rozpočtu bola využitá na splácanie dlhov.

4.1.5 Norovce

Obec Norovce sa nachádza okrese Topoľčany, má 332 obyvateľov, z toho 46 % je žien a 54 % je mužov, priemerný vek obyvateľstva je 43,62 roka a index starnutia je 1,68. Obec nemá rozpočtovú organizáciu.

Tabuľka 9: Hospodárenie obce Norovce v období 2019-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	227 081	148 083	112 733	103 798	281 489
Bežné	132 635	119 731	108 628	103 798	109 489
Kapitálové	19 250	1 703	1 890	0	0
Finančné	75 196	26 649	2 215	0	172 000
Výdavky	215 536	143 597	96 829	89 953	270 310
Bežné	118 262	99 056	87 011	84 186	95 043
Kapitálové	90 562	37 829	5 106	55	173 839
Finančné	6 712	6 712	5 712	5 712	1 428
Hospodárenie obce	11 545	4 486	15 904	13 845	11 179
Dlh obce	30,77% ²	37,22%	45,42%	48,28%	55,77%
Dlhová služba	6,64%	6,16%		6,15%	1,59%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov obce Norovce

² Podľa RRZ má obec Norovce dlh v roku 2023 dlh vo výške 80 % bežných príjmov.

Bežné príjmy obce boli stabilné a v rokoch predstavovali postupný nárast. Kapitálové príjmy boli nízke, dokonca v prvých dvoch rokoch sledovaného obdobia nulové, čo ukazuje nízku investičnú aktivitu. Finančné príjmy boli výrazne vyššie v roku 2019 oproti ostatným rokom, hlavnú časť týchto príjmov predstavoval prevod prostriedkov z peňažných fondov – rezervného fondu a prijatého bankového úveru vo výške 60 000 €. Tieto zdroje boli použité na financovanie investičného projektu. Podľa záverečných účtov obce nedošlo k prekročeniu limitu počas sledovaného obdobia, avšak jej dlh bol v roku 2019 vysoký, a to na úrovni 55,77 %. Dlh obce v čase klesal, čo naznačuje postupné splácanie dlhov a dlhová služba bola počas sledovaného obdobia relatívne nízka.

4.1.6 Veľký Biel

Obec Veľký Biel sa nachádza v okrese Senec. V obci sa žije 2 925 obyvateľov, z toho 51 % tvoria ženy a 49 % muži, priemerný vek obyvateľstva je 38,94 roka a index starnutia je 0,75. Obec má rozpočtovú organizáciu s právnou subjektivitou, ide o základnú školu.

Tabuľka 10: Hospodárenie obce Veľký Biel v období 2019-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	4 023 674	3 408 734	2 739 109	2 822 588	2 418 968
Bežné	3 118 006	2 566 507	2 344 810	2 114 025	2 002 279
Kapitálové	1 668	6 740	0	527 422	177 685
Finančné	904 000	835 487	394 298	181 141	239 004
Výdavky	3 962 396	3 342 005	2 584 542	2 602 112	2 370 240
Bežné	2 742 630	2 529 037	2 085 000	1 987 810	1 865 635
Kapitálové	1 096 985	760 187	499 310	614 302	504 605
Finančné	122 781	52 781	232	0	0
Hospodárenie obce	61 278	66 729	154 567	220 476	48 728
Dlh obce	48,31% ³	43,79%			
Dlhová služba	8,77%	2,89%			

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov Veľký Biel

³ Podľa RRZ má obec Veľký Biel v roku 2023 dlh vo výške 67,1 % bežných príjmov.

Bežné príjmy obce predstavovali hlavnú časť rozpočtu a v sledovanom období stabilne rástli. Kapitálové a finančné príjmy boli kolísavé. Pri kapitálových príjmoch tvorili hlavnú časť granty a transfery. V roku 2022 obec zapojila do rozpočtu kontokorentný úver na rekonštrukciu čistiarne odpadových vôd, a taktiež zapájala do rozpočtu nevyčerpané prostriedky z prijatých dotácií v roku 2021. Obec prijala úver aj v roku 2023 na dofinancovanie rekonštrukcie čistiarne odpadových vôd, to je dôvodom, prečo v týchto rokoch mala vyššie príjmové finančné operácie ako v ostatných rokoch. Na základe informácií zo záverečných účtov obec v rokoch 2022 a 2023 neprekročila zákonom stanovenú hranicu dlhu, avšak jej dlh bol na vysokej úrovni. Údaje o dlhu v ostatných rokoch chýbajú.

4.1.7 Bratislava – mestská časť Devín

Mestská časť Devín sa nachádza v okrese Bratislava IV s počtom obyvateľov 1 834, z toho 50 % je žien a 50 % je mužov. Priemerný vek obyvateľstva v obci je 38,60 roka a index starnutia je 0,68. Mestská časť nemá rozpočtovú organizáciu.

Tabuľka 11: Hospodárenie obce Bratislava – mestská časť Devín v období 2019-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	1 238 064	1 046 436	984 244	898 267	833 165
Bežné					
Kapitálové					
Finančné					
Výdavky	1 230 187	999 561	937 603	888 352	826 055
Bežné					
Kapitálové					
Finančné					
Hospodárenie obce	7 877	46 875	46 641	9 915	7 110
Dlh obce	264,20%	285,58%	316,46%	410,12%	440,06%
Dlhová služba ⁴	0,90%	1,05%	1,66%	1,56%	2,03%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov obce Bratislava – mestská časť Devín

⁴ V správe od RRZ sú uvedené iné hodnoty dlhu mestskej časti Devín.

Obec Bratislava – mestská časť Devín čelila počas sledovaného obdobia vysokej miere zadlženosti. Napriek tomu možno v posledných rokoch pozorovať pozitívny vývoj a jej zadlženosť postupne klesá. Mestská časť dosiahla podstatne lepší výsledok hospodárenia v rokoch 2021 a 2022. Táto obec s dlhom bojuje od roku 1996 a od roku 2005 je v nútenej správe, od roku 2023 prešla z režimu nútenej správy do režimu konsolidácie pohľadávok, ktorý je naplánovaný do roku 2027, kde sa pohľadávky stanú nevymáhateľnými. V súvislosti s týmto procesom má obec v súčasnosti prerušené všetky exekučné konania. Devín tak aktuálne čelí výzve, ako natrvalo skonsolidovať svoje hospodárenie a neopakovať minulé chyby.

4.1.8 Ladomirová

Obec Ladomirová sa nachádza v okrese Svidník, má 1 053 obyvateľov, z toho 49 % je žien a 51 % je mužov. Priemerný vek obyvateľstva v tejto obci je 35,74 roka a index starnutia 0,50. Obec nemá rozpočtovú organizáciu. Obec nemá rozpočtovú organizáciu.

Tabuľka 12: Hospodárenie obce Ladomirová v období 2020-2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	752 882	828 257	823 085	658 549	
Bežné	736 064	610 358	595 611	613 013	
Kapitálové	5 816		184 309		
Finančné	11 002	217 899	43 165	45 536	
Výdavky	718 171	828 184	637 860	637 195	
Bežné	617 437	545 478	546 131	537 751	
Kapitálové	38 349	216 885	14 627	20 207	
Finančné	62 385	65 821	77 102	79 237	
Hospodárenie obce	34 711	73	185 225	21 354	
Dlh obce	51,16%	145,06%	31,43%	36,97%	
Dlhová služba	16,53%	21,83%	21,64%	22,76%	

Zdroje: vlastné spracovanie podľa záverečných účtov Ladomirová

Bežné príjmy v sledovanom období postupne rástli a predstavovali hlavnú časť rozpočtu. Kapitálové príjmy boli kolísavé a v dvoch rokoch dokonca nulové. Finančné príjmy taktiež vykazovali kolísavý vývoj. V roku 2022 obec dosiahla vyššie kapitálové výdavky oproti ostatným rokom v sledovanom období, tieto výdavky boli čerpané na rekonštrukciu miestnej komunikácie, výstavbu WC v Kultúrnom dome, a projektovú dokumentáciu. Obec v rovnakom

roku prijala úver vo výške 30 438 €. Obec Ladomirová prekročila zákonom stanovenú hranicu v roku 2022, kedy dosiahla dlh vo výške 145,06 %, a tak jej bola uložená pokuta. Dlh obce v roku 2022 vzrástol oproti roku 2021 o viac ako 200 000 €. V danom roku obec prijala návratný zdroj financovania – pôžičku, o ktorej sa v záverečnom účte v príjmovej časti – finančných operáciách nezmieňuje, a tak o nej nemáme žiadne ďalšie informácie, je uvedená iba v časti – prehľad o stave a vývoji dlhu. V roku 2023 sa dlh obce znížil na 51,16 %, na tomto znížení sa podieľa hlavne splátka prijatej pôžičky z roku 2022, čím sa obec dostala pod zákonom stanovenú hranicu dlhu.

4.1.9 Hažín

Obec Hažín sa nachádza v okrese Michalovce, má 479 obyvateľov, z toho 53 % je žien a 47 % je mužov. Priemerný vek obyvateľstva je 42,48 roka a index starnutia je 1,19.

Tabuľka 13: Hospodárenie obce Hažín v období 2019-2022

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy		295 341	346 906	216 587	531 144
Bežné		219 564	219 446	196 688	239 545
Kapitálové		2 299	3 007	0	171 694
Finančné		73 478	124 453	19 899	119 905
Výdavky		285 568	319 446	203 689	517 666
Bežné		187 000	175 219	168 939	216 308
Kapitálové		85 805	134 627	34 750	172 653
Finančné		12 763	9 600	0	128 705
Hospodárenie obce		9 773	27 460	12 898	13 478
Dlh obce		56,67%	69,33%	11,35%	18,63%
Dlhová služba		7,05%	5,84%	6,34%	1,60%

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov Hažín

Príjmy obce sa v sledovanom období menili, zatiaľ čo bežné príjmy ostávali pomerne stabilné. Hlavný podiel na týchto zmenách mali finančné príjmy. V roku 2019 obec dostala krátkodobý úver, rovnako aj v roku 2021 a 2022. Ak sa pozrieme na výdavkovú stranu rozpočtu, tak výdavky v sledovanom období taktiež kolísali, ale bežné výdavky boli pomerne stabilné, naopak kapitálové a finančné výdavky výrazne kolísali. Obec Hažín prekročila zákonom stanovenú hranicu v roku 2021 kedy sa jej dlh výrazne zvýšili, v nasledujúcom roku

opäť klesol pod zákonom stanovenú hranicu. V roku 2021 obci výrazne vzrástli záväzky voči banke, zatiaľ čo bežné príjmy v roku 2020 práve naopak klesli, a tak dlh obce prekročil zákonnú hranicu. V nasledujúcom roku suma dlhu klesla a bežné príjmy v roku 2021 sa zvýšili a tak výška dlhu opäť klesla. Obci bola za prekročenie limitu uložená pokuta.

4.1.10 Dúbravy

Obec Dúbravy sa nachádza v okrese Detva, žije v nej 948 obyvateľov z čoho 50 % je žien a 50 % je mužov. Priemerný vek obyvateľov je 42,89 a index starnutia je na úrovni 1,25.

Tabuľka 14: Hospodárenie obce Dúbravy v období 2019-2022

	2023	2022	2021	2020	2019
Príjmy	1 337 894	1 185 657	666 067	1 576 282	1 389 363
Bežné	1 244 894	1 058 518	505 965	472 312	459 769
Kapitálové	2 000	0	23 190	319 698	104 686
Finančné	91 000	127 139	136 912	784 272	824 908
Výdavky	1 337 614	1 185 657	665 106	1 576 282	731 887
Bežné	1 191 520	1 012 638	449 210	399 934	374 172
Kapitálové	82 242	46 698	175 665	1 098 014	288 981
Finančné	63 852	126 321	40 231	78 334	68 734
Hospodárenie obce	280	0	961	0	657 476
Dlh obce	24,10%	50,62%			
Dlhová služba	6,70%	8,69%			

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa záverečných účtov Dúbravy

Príjmy obce Dúbravy vykazovali v sledovanom období kolísavý vývoj, pričom najnižšiu úroveň dosiahli v roku 2021. Napriek tomu bežné príjmy si udržiavali stabilný rast a v rokoch 2022 a 2023 sa zdvojnásobili. Tento nárast možno pripísať najmä zvýšeniu miestnych daní a poplatkov, ako aj rastúcim príjmom z podnikateľskej činnosti. Kapitálové príjmy vykazovali kolísavú tendenciu. Finančné príjmy boli vysoké v prvých troch rokoch sledovaného obdobia, v týchto rokoch obec prijala úvery. Údaje o dlhu obce a dlhovej službe v prvých troch rokoch v záverečných účtoch obce chýbajú, avšak v správe RRZ sa uvádza, že obec v roku 2021 dosiahla úroveň dlhu vo výške 61,70 % bežných príjmov, čím presiahla zákonom uvedenú hranicu a taktiež jej v danom roku bola uložená pokuta. V nasledujúcich

rokoch dlh opäť klesol pod zákonom stanovenú hranicu, a to hlavne vďaka rastúcim bežným príjmom.

4.2 Identifikácia spoločných faktorov

Všetky skúmané obce môžeme charakterizovať ako menšie, až stredne veľké obce a ani jedna z obcí nemá štatút mesta. Pri jednej zo sledovaných obcí ide o mestskú časť – Bratislava – mestská časť Devín. Najväčšou zo sledovaných obcí je Veľký Biel s počtom obyvateľov 2 925, čo je stále pod hranicou 5 000 obyvateľov. Obce si rozdelíme na základe triedenia, ktoré je používané ŠÚ SR na 10 veľkostných skupín, a to nasledovne.

Tabuľka 15: Veľkostné skupiny obcí

Veľkostné skupiny obcí	Počet obcí na Slovensku	Počet sledovaných obce
0-200	408	
200-499	711	3
500-999	735	3
1 000-1 999	593	3
2 000-4 999	307	1
5 000-9 999	68	
10 000-19 999	32	
20 000-49 999	26	
50 000-99 999	7	
100 000 a viac	2	

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR

Všetky zo sledovaných obcí sa nachádzajú v prvých piatich veľkostných skupinách, na základe toho môžeme konštatovať, že všetky zadlžené obce patria medzi obce s nižšou populáciou. Ako dôvody zadlženia prevažne malých a stredných obcí si môžeme uviesť nasledovné dôvody:

- **Nižšie vlastné príjmy z daní a poplatkov** – malé obce dosahujú nižšie príjmy z miestnych daní a poplatkov, čím sa znižuje ich schopnosť financovania investícií z ich vlastných zdrojov. Taktiež výška podielovej dane sa odvíja od počtu obyvateľov, a tak jej príjem do menších obcí je nižší ako pri väčších obciach.

- **Závislosť od externého financovania** – z dôvodu obmedzených vlastných príjmov sú tieto obce nútené na financovanie investičných projektov využívať úvery alebo návratné finančné výpomoci, čím zvyšujú svoje zadĺženie.
- **Spolufinancovanie investícií** – väčšina investícií v obciach sa realizuje prostredníctvom dotácií alebo grantov, avšak tieto si často vyžadujú spolufinancovanie zo strany obce. Väčšina týchto projektov nie je predfinancovaných, a tak obec potrebuje daný kapitál na začiatku investície získať iným spôsobom a keďže tieto obce nemajú dostatočné vlastné prostriedky, musia si na predfinancovanie investičných akcií požiadať o úver, čím zvyšujú svoju zadĺženosť.

Na porovnanie sme použili údaje poskytnuté MF SR o dlhu obcí zosumarizované podľa veľkostných skupín. Tento ukazovateľ nehodnotí zadĺženosť jednotlivých obcí samostatne, ale poskytuje pohľad na priemernú zadĺženosť skupiny ako celku.

Tabuľka 16: Dlh obcí podľa veľkostných skupín v roku 2023

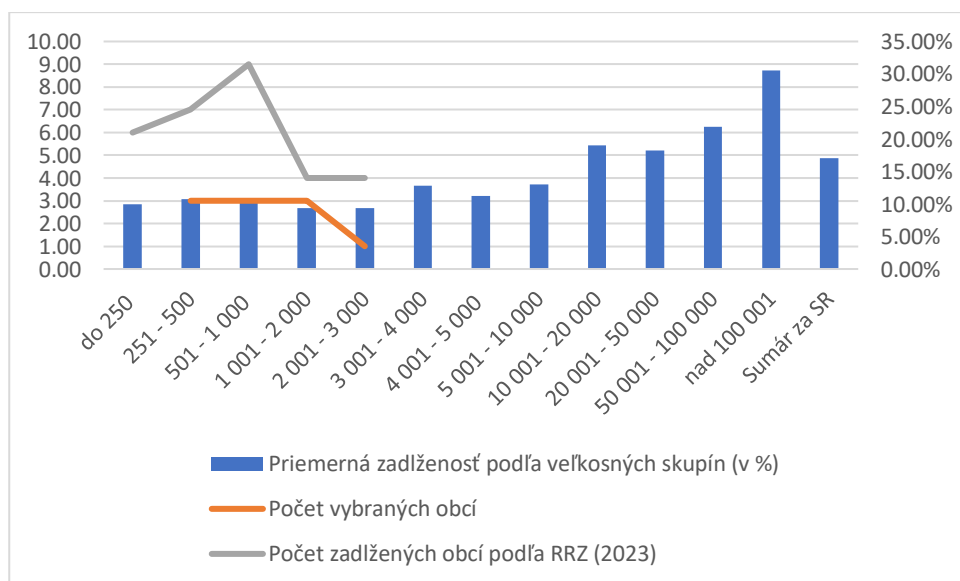
Veľkostné skupiny:	Pomer dlhu k vlastným príjmom v %
do 250	9,93
251 - 500	10,75
501 - 1 000	10,21
1 001 - 2 000	9,33
2 001 - 3 000	9,37
3 001 - 4 000	12,79
4 001 - 5 000	11,22
5 001 - 10 000	13,06
10 001 - 20 000	18,98
20 001 - 50 000	18,28
50 001 - 100 000	21,88
nad 100 001	30,50
Sumár za SR	17,06

Zdroj: MF SR

Ako môžeme vidieť v tabuľke vyššie rozdelenie do jednotlivých veľkostných skupín sa líši od rozdelenia podľa ŠU SR, avšak tento rozdiel je len minimálny. Na základe týchto údajov môžeme pozorovať odlišný trend vývoja zadĺženosti obcí, oproti zisteniam na základe našej analýzy. Najvyšší priemerný pomer dlhu k vlastným príjmom bol zistený v najväčších

veľkostných skupinách obcí, a to konkrétne v troch posledných skupinách – obce od 10 001 do 20 000 obyvateľov, od 20 001 do 50 000 a obce nad 100 001 obyvateľov. Naopak, v skupinách s nižším počtom obyvateľov – teda medzi malými a strednými obcami, je priemerné zadĺženie relatívne nízke. Táto skutočnosť nemusí však skutočne zobrazovať reálnych rozsah dlhu v týchto obciach. Odlišnosť môže byť spôsobená tým, že v skupinách s nižším počtom obyvateľov sa nachádza podstatne väčší počet obcí než vo väčších veľkostných skupinách, čo zásadne ovplyvňuje výšku priemernej zadĺženosti v skupine, čím vzniká opticky priaznivý obraz o finančnom zdraví menších samospráv. V týchto menších veľkostných kategóriách značná časť obcí nevykazuje vysokú zadĺženosť, v skutočnosti sa však medzi týmito malými a stredne veľkými obcami nachádzajú také, ktoré prekračujú stanovený limit zadĺženia, a to veľmi výrazne. Preto je dôležité neskúmať len priemerné hodnoty za skupiny, ale analyzovať aj výskyt extrémnych prípadov zadĺženosti v jednotlivých obciach. V nasledujúcom grafe môžeme vidieť, že všetky z nami vybraných obcí patrili medzi prvé veľkostné skupiny, teda malé a stredné obce. Keďže niektoré nami skúmané obce v roku 2023 neprekročili zákonom stanovený limit dlhu, no napriek tomu vykazovali vysoké hodnoty dlhu, tak pre podporu tohto záveru sme do grafu zahrnuli aj počet obcí, ktoré podľa správy RRZ za rok 2023 prekročili zákonom stanovený limit zadĺženosti. Z grafu vyplýva, že všetky tieto obce sa koncentrujú predovšetkým v nižších veľkostných skupinách, čo potvrdzuje naše závery, že najmä malé a stredné obce majú problémy s dodržiavaním zákonného limitu.

Graf 2: Zadĺženosť obcí podľa veľkostných skupín

Zdroj: vlastné spracovanie

Vo väčšine sledovaných obcí *kapitálové príjmy* vykazovali extrémne výkyvy počas jednotlivých rokov sledovaného obdobia. V niektorých prípadoch boli kapitálové príjmy extrémne vysoké, a naopak v iných rokoch zas extrémne nízke. Tento vývoj môžeme pripísať získavaniu grantov a dotácií, ktoré majú zvyčajne jednorazový charakter. Menšie a stredne veľké obce sú vo veľkej miere závislé od týchto jednorazových externých zdrojov financovania. Tieto príjmy môžu zvýšiť rozpočet obce, no keďže majú dočasný a účelový charakter tak môžu skresliť skutočný finančný obraz danej obce, keďže celkový rozpočet môže vyzeráť ako prebytkový, v skutočnosti ide len o investičnú dotáciu.

Naopak, *bežné príjmy* vykazovali vo väčšine obcí pomerne stabilný a postupne rastúci trend. Tento rastúci trend je dôležitý z hľadiska udržateľnosti rozpočtovej politiky a schopnosti obcí splácať svoje záväzky. Bežné príjmy sú najdôležitejšou časťou rozpočtu, ktoré obce používajú na financovanie každodenných bežných výdavkov. Ak sa obciam podarí udržať si tento pozitívny vývoj – napríklad prostredníctvom zvyšovania miestnych daní a poplatkov, efektívnejším výberom daní alebo rozšírením podnikateľskej aktivity, tak ich zadlženosť by mala v budúcnosti klesať. Tento efekt sa prejavil v niektorých sledovaných obciach. Tento rast bežných príjmov si môžu zabezpečiť napríklad prostredníctvom zvýšenia miestnych daní a poplatkov.

Ak sa zameriame na *geografické umiestnenie* vybraných obcí, tak možno pozorovať regionálnu prevahu Východného Slovenska. Z desiatich sledovaných obcí sa šesť nachádza na Východnom Slovensku – konkrétne v okresoch Prešov, Sabinov, Trebišov, Svidník a Michalovce, ide o obce Bertotovce, Lúčka, Luhyňa, Malý Slivník, Ladomirová a Hažín. Ďalej sa tri obce nachádzajú na západnom Slovensku a jedna na strednom Slovensku. Z tejto distribúcie nám vyplýva, že regionálny aspekt môže zohrávať významnú úlohu pri vývoji a úrovni zadlženosti obcí.

Obrázok 1: Mapa vybraných zadlžených obcí

Zdroj: vlastné spracovanie

Východné Slovensko patrí dlhodobo medzi ekonomicky menej rozvinuté regióny a vyznačuje sa vyššou nezamestnanosťou, nižšou kúpyschopnosťou, odchodom pracovnej sily, nedostatkom investícií a menšou podnikateľskou aktivitou. S tým súvisí problém s možnosťami generovať vlastné príjmy, najmä z miestnych daní a poplatkov a vyššiu závislosť od externých zdrojov financovania, ako sú štátne dotácie či úvery. Táto závislosť od externých zdrojov vedie z dlhodobého hľadiska k vyššej úrovni zadlženosti.

4.3 Nedostatky v zverejňovaní a presnosti záverečných účtov

Počas analýzy dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti na úrovni územnej samosprávy sme sa stretli s viacerými problémami počas získavania údajov. Aj napriek povinnosti zverejňovať záverečné účty na úradnej tabuli a na webovom sídle obce, ktorá vyplýva zo zákona o slobodnom prístupe k informáciám č. 211/2000 Z. z., tak mnoho obcí nekoná. Alebo aj keď tak obce konajú, tak častokrát dochádza k neúplnému alebo nesprávne zverejňovaniu. Po preskúmaní viacerých záverečných účtoch, sme zistili, že obce niektoré informácie do záverečných účtov nezahrňujú, čo nám skomplikovalo získavanie údajov. Ide napríklad o informácie ohľadom jednotlivých investícií, prijatých úverov. Rovnako pri porovnávaní údajov zo správ RRZ a záverečných účtov jednotlivých obcí, tak údaje ohľadom dlhu obce boli vo viacerých prípadoch odlišné ako tie, ktoré boli uvedené v záverečnom účte danej obce. K týmto chybám môže dochádzať z dôvodu, že obce nevykazujú správne číselné

údaje vo svojich finančných výkazoch. NKÚ vo svojej práve taktiež upozorňuje na problémy, ktoré vznikajú pri plnení zákona o rozpočtových pravidlách, tieto problémy majú hlavne malé a menšie samosprávy. NKÚ v tejto správe upozorňuje na neúplné alebo nekorektné údaje v záverečných účtoch obcí a teda aj v záverečnom účte štátu. Tieto nedostatky NKÚ odôvodňuje nedostatočnou kvalifikáciou personálu, keďže v týchto malých obciach nie je dostatočná odborná úroveň pracovníkov obecnej samosprávy. Ako možné riešenie navrhuje vytvorenie rozpočtovo-účtovných centier, ktoré budú ponúkať profesionálne služby pre skupiny menších obcí v danom regióne.

4.4 Odporúčania na zlepšenie dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti v územnej samospráve

Dodržiavanie pravidiel rozpočtovej zodpovednosť sa stretáva s viacerými problémovými oblasťami. V tejto kapitole sa pokúsime navrhnúť konkrétne opatrenia, ktoré by mohli pomôcť k zlepšeniu rozpočtovej disciplíny zo strany územnej samosprávy. Ak majú byť pravidlá rozpočtovej zodpovednosti efektívne, tak je potrebné aby neboli len formálne, ale aby boli reálne aplikované v praxi.

Posilnenie kontrolných mechanizmov, by mohlo byť jedným z kľúčových opatrení. V súčasnosti sa kontrola realizuje najmä prostredníctvom záverečných účtov obcí, hodnotení od Rady pre rozpočtovú zodpovednosť a štvrťročnými štatistickými výkazmi, ktoré obce zasielajú MF SR. Avšak tieto dokumenty sú často neúplné, nesprávne alebo nezverejnené, s týmto problémom sme sa stretli pri zbere údajov od obcí. Taktiež záverečné účty jednotlivých obcí mali rôzny formát a rôzne vypovedacie hodnoty, čo sťažovalo ich prehľadnosť, a tak by bolo efektívne navrhnúť jednotnú šablónu záverečného účtu pre všetky obce, kde by následne len vkladali údaje. Možným riešením by bolo zavedenie centrálnej databázy s jednotným systémom nahrávania a zverejňovania záverečných účtov, rozpočtových dokumentov a taktiež všeobecne záväzných nariadení. V tejto databáze by sa automaticky vyhodnocovalo, či obec dodržala zákonom stanovené limity.

Ďalším významným problémom je nedostatok odborného personálu, ktorý pretrváva hlavne v menších samosprávach. Preto považujeme za potrebné, aby sa zaviedlo systematické a povinné vzdelávanie zamestnancov obcí v oblasti finančného riadenia, rozpočtových pravidiel

a legislatívnych zmien. Zároveň by mohli vzniknúť regionálne centrá, ktoré by obciam poskytovali konzultácie pri vypracúvaní záverečných účtov a rozpočtov.

Okrem samotnej kontroly dodržiavania pravidiel, je dôležité zavedenie kontrolných mechanizmov, prostredníctvom ktorých sa zabezpečí, že jednotlivé pravidlá nebudú len formálne, ale taktiež reálne záväzné a aby sa za porušenie jednotlivých hraníc aj vyvodili určité následky. Preto je potrebné vytvoriť jasne definovaný rámec pre uplatňovanie sankcií a nápravných opatrení.

K zlepšeniu finančného zdravia a dodržiavaniu pravidiel rozpočtovej zodpovednosti môže prispieť efektívne využívanie vlastných príjmov, prostredníctvom zvyšovania miestnych daní a poplatkov. Tým by obce získali vlastné príjmy a boli by menej závislé na externých zdrojoch financovania. Síce takého opatrenie je politicky nepopulárne, v mnohých prípadoch môže byť opodstatnené. Akékoľvek zvyšovanie by malo byť podložené analýzou potrieb obce a malo by prebiehať postupne s ohľadom na sociálne a ekonomické možnosti obyvateľov. Ak by dôvody zvyšovania sadzieb komunikovali samosprávy s občanmi transparentne, mohli by tým zvýšiť dôveru občanov. Zvýšené daňové príjmy by mohli obciam umožniť znížiť mieru zadlženia, zvýšiť možnosť financovania investícií z vlastných zdrojov a lepšie zvládať rozpočtové výkyvy, a to bez porušenia fiškálnych pravidiel.

Okrem pranejších kontrolných mechanizmov za nedodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti, by bolo vhodné zaviesť aj motivačné nástroje. Tie by odmeňovali obce za príkladné hospodárenie a finančnú disciplínu. Odmeňované by boli tie obce, ktoré by mali úroveň zadlženosti a dlhovú službu na veľmi nízkej úrovni. Fiškálna politika je v súčasnosti zameraná na represívne opatrenia, ktorých cieľom je sankcionovať samosprávy za porušenie fiškálnych pravidiel. Tieto nástroje však nemusia predstavovať dostatočnú motiváciu pre preventívne správanie samospráv. Preto by bolo efektívne zaviesť nástroje pozitívnej motivácie – a teda určité výhody pre samosprávy, ktorého hospodária zodpovedne, dodržiavajú fiškálne pravidlá, a vykazujú transparentné finančné riadenie. Medzi možné formy pozitívneho zvýhodnenia by sme mohli zaradiť napríklad jednoduchší prístup k investičným dotáciám zo štátneho rozpočtu alebo európskych fondov, grantov a rýchlejší proces pri schvaľovaní úverov. Zavedenie tohto systému odmeňovania samospráv, ktoré vykazujú pozitívny výsledky, by mohlo priniesť pozitívny efekt. Samosprávy ba sa nesnažili len vyhnúť sankciám za porušenie, ale aktívne by usilovali o zlepšenie svojho hospodárenia, a to v záujme získania konkrétnych výhod.

Záver

Dodržiavanie pravidiel rozpočtovej zodpovednosti predstavuje kľúčový predpoklad pre dlhodobú stabilitu, udržateľnosť a dôveryhodnosť verejných financií, a to nielen na národnej úrovni ale aj na miestnej úrovni. V podmienkach Slovenskej republiky zohráva územná samospráva významnú úlohu pri správe verejných financií, keďže disponuje významnou mierou autonómie a má právomoc rozhodovať samostatne o svojom rozpočte. Preto je dôležité, aby hospodárila efektívne, transparentne a udržateľne. Každé rozhodnutie samosprávy či už o investičných aktivitách, čerpaní úveru alebo použití výdavkov by malo byť v súlade nielen s krátkodobými potrebami, ale aj s dlhodobou udržateľnosťou verejných financií. Práve miestne samosprávy majú k občanom najbližšie a zabezpečujú každodenné verejné služby, a preto je potrebné, aby dodržiavali fiškálne pravidlá a nezadlžovali sa, čím by mohlo dôjsť k poklesu kvality poskytovaných služieb. Porušovanie rozpočtových pravidiel na miestnej úrovni môže mať negatívne dôsledky nielen pre danú samosprávu, ale aj na vnímanie celkovej finančnej stability štátu.

Táto diplomová práca sa zaoberala hodnotením miery dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy v Slovenskej republike a identifikáciou faktorov, ktoré ovplyvňujú ich zadlženosť. V prvej kapitole diplomovej práce sme si charakterizovali súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí, kde sme spracovali teoretický rámec danej témy. Najskôr sme sa zamerali na územnú samosprávu a jej rozpočty, kde sme si charakterizovali príjmy a výdavky územnej samosprávy. Následne sme si opísali problematiku rozpočtovej zodpovednosti na Slovensku prostredníctvom zákonov, ktoré sa ňou zaoberajú. Zamerali sme sa hlavne na Ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, Pakt stability a rastu a Zákon č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Ďalej sme si charakterizovali Finančné zdravie, ktoré hodnotí hospodárenie samospráv. V závere prvej kapitoly sme na základe odbornej literatúry charakterizovali determinanty zadlženosti územnej samosprávy.

V druhej kapitole sme si vymedzili hlavný cieľ diplomovej práce a čiastkové ciele. Hlavným cieľom diplomovej práce bolo vyhodnotenie miery dodržiavania pravidiel rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy v Slovenskej republike a zároveň identifikovanie spoločných znakov, ktoré spôsobujú túto zadlženosť. K tomuto hlavnému cieľu sme sa dopracovali prostredníctvom splnenia čiastkových cieľov. Prvým z nich bolo dôsledné preskúmanie súčasného stavu problematiky rozpočtovej zodpovednosti, ktoré sme realizovali

v prvej kapitole. Ako ďalší čiastkový cieľ sme si stanovili analýzu údajov o finančnom hospodárení finančných obcí, na ktoré sme sa zamerali v štvrtej kapitole tejto práce, kde sme si vybrali desať obcí, pri ktorých sme sa zamerali na ich ekonomické ukazovatele. Pri plnení tohto cieľa sme narazili na problém neúplného, nesprávneho alebo úplne chýbajúceho zverejňovania údajov zo strany niektorých obcí. K dosiahnutiu hlavnému cieľu nám pomohlo vyhodnotenie príčiny a dôsledkov nedodržiavania pravidiel a navrhnutie opatrení na zlepšenie. V tretej kapitole sme sa zamerali na metodiku práce metódy skúmania, prostredníctvom ktorých sme dosiahli hlavný cieľ diplomovej práce.

Štvrtá kapitola záverečnej práce bola zameraná hlavne na analýzu hospodárenia územnej samosprávy. Najprv sme sa zamerali na vyššie územné celky, kde sme zistili, že najlepšie výsledky v roku 2023 dosiahol Nitriansky samosprávny kraj a najhoršie Košický samosprávny kraj. Následne sme sa sústredili na analýzu desiatich vybraných obcí v rokoch 2019 až 2023, kde sme zistili, že dodržiavanie pravidiel nie je rovnomerné naprieč veľkostnými kategóriami obcí ani geografickým umiestnením obcí. Najväčšie problémy s dodržiavaním fiškálnych pravidiel majú menšie a stredne veľké obce. Ako hlavné príčiny, spôsobujúce porušovanie fiškálnych pravidiel sme identifikovali nižšie vlastné príjmy z daní a poplatkov, s čím súvisí aj ich väčšia závislosť od externého financovania a ako ďalšiu príčinu sme uviedli potrebu spolufinancovania investícií za strany obcí. Väčšina zo skúmaných obcí sa nachádza na Východnom Slovensku, ktoré dlhodobo patrí medzi menej ekonomicky rozvinuté regióny a trpí nižšou podnikateľskou aktivitou, vyššou nezamestnanosťou a nižšou kúpyschopnosťou obyvateľstva. V ďalšej časti sme identifikovali problémy, s ktorými sme sa stretli pri zbieraní údajov o rozpočtovom hospodárení samospráv. Mnohé obce zverejňujú údaje neúplne, nesprávne alebo ich nezverejňujú vôbec, aj napriek povinnosti ukotvenej v zákone. Následne sme formulovali možné opatrenia, ktoré by pomohli k riešeniu problémov s dodržiavaním rozpočtovej zodpovednosti zo strany územnej samosprávy. Navrhli sme posilnenie kontrolných mechanizmov a zabezpečenie ich systematického vykonávania. Nevyhnutné je aj zvýšiť odbornú kapacitu formou povinného a pravidelného vzdelávania a taktiež zavedenie regionálnych poradenských centier ako podporu hlavne pre malé obce. Zároveň odporúčame zavedenie prísnejšieho vyvodzovania sankcií pri porušení rozpočtových pravidiel. Ďalším odporúčaním je odôvodnené zvýšenie miestnych daní a poplatkov, avšak len za predpokladu ak sa bude realizovať transparentne, postupne a primerane k ekonomickým možnostiam obyvateľstva. Ako posledné odporúčanie sme uviedli zavedenie motivačných nástrojov pre obce, ktoré vykazujú príkladné výsledky pri hospodárení a dodržiavaní fiškálnych pravidiel.

V závere možno konštatovať, že dodržiavanie rozpočtových pravidiel zo strany územnej samosprávy nie je len formálnou či administratívnou povinnosťou, ktorá vyplýva zo zákona, ale aj prejavom zodpovedného a dlhodobo udržateľného prístupu k verejným financiám. Tieto pravidlá majú význam ako nástroj na zamedzovanie nadmerného zadlžovania a plytvania verejnými prostriedkami. Zistenia môžu slúžiť ako podklad pre širšiu diskusiu o efektívnejšom systéme riadenia verejných financií zo strany územnej samosprávy. V prípade ďalšieho a rozsiahlejšieho výskumu by bolo možné realizovať podrobnejšiu analýzu jednotlivých ekonomických ukazovateľov a zároveň sa zamerať na väčší počet obcí, čím by sa posilnila presnosť zistení.

Zoznam použitej literatúry

Aristovnik, A. Fiscal Decentralization in Eastern Europe: Trends and Selected Issues. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 37, pp. 5–22. (2012) ISSN 2247-8310

Cibík, J. *Financovanie verejnej správy*. 1. vyd. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied, 2020. 89 s. ISBN 978-80-572-0071-0. [online] Dostupné na: <https://fsvucm.sk/wp-content/uploads/2023/01/Cibik-Ucebница-Financovanie-verejnej-spravy-.pdf>

Cibík, J. Postavenie regionálnej územnej samosprávy na Slovensku z pohľadu verejných financií. In *Publicy: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*, Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied. 2021, 15-25. ISBN 978-80-572-0211-0

Davoodi, H., H. F. Zou. Fiscal Decentralization and Economic Growth: A Crosscountry Study. *Journal of Urban Economics*, 43(2), 1998 pp. 244–257. ISSN 0094-1190.

Delgado-Téllez, M., Lledó, V. D., Pérez, J. J. On the Determinants of Fiscal Non-Compliance: An Empirical Analysis of Spain's Regions, IMF Working Paper WP/17/5. 2017 International Monetary Fund.

EUROPEAN COMMISSION. Recommendation for a Council Recommendation with a view to bringing an end to the situation of an excessive deficit in Slovakia [online] 2024. Dostupné na: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/76def581-5f2f-4ebb-b739-3f7d99852a47_en?filename=COM_2024_958_Slovakia.pdf&prefLang=sk

EURÓPSKA KOMISIA. Pakt stability a rastu [online]. Dostupné na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact_en?prefLang=sk&etrans=sk

EURÓPSKA KOMISIA. Správa Komisie. Belgicko, Česko, Estónsko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovinsko, Slovensko a Fínsko. [online] 2024. Dostupné na: file:///C:/Users/Admin/Downloads/CELEX_52024DC0598_SK_TXT.pdf

Hospodárenie obcí. Finačné zdravie miest a obcí. [online] 2023. Dostupné na: <https://www.hospodarenieobci.sk/>

Hospodárenie obcí. Všeobecne o údajoch. [online] Dostupné na: <https://www.hospodarenieobci.sk/metodika#1.4>

INEKO. Finančné zdravie miest a žúp sa po COVID-ovom prepade stabilizovalo, ale úrovni spred pandémie sa nepriblížilo. [online] 2024. Dostupné na: https://www.hospodarenieobci.sk/files/vystupy/TS_2024.pdf

INEKO. Počas roku 2023 prišlo k zníženiu priemerného zadĺženia miest, celkové finančné zdravie sa zmenilo minimálne. [online] 2024. Dostupné na: https://www.hospodarenieobci.sk/files/vystupy/analyza_miest_2024.pdf

INEKO. Župy v roku 2023 zlepšili svoje hospodárenie, znížili dlh a zastavili tak prepád finančného zdravia z COVID-ového obdobia. [online] 2024. Dostupné na: https://www.hospodarenieobci.sk/files/vystupy/analyza_8_VUC_2024.pdf

Koreňová, Darina. Vybrané kapitoly z verejných financií II. 1. vyd. Košice : Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2022. 122 s. ISBN 978-80-574-0104-9 (e-publikácia) Dostupné na: <https://eknizky.sk/wp-content/uploads/2022/08/vybrane-kapitoly-z-verejnych-financii-2.pdf>

Larch, M., J. Malzubris, S. Santacroe. Numerical compliance with EU fiscal rules: Facts and figures from a new database. In *Intereconomics*, 32-42. 2023 [online] Dostupné na: https://commission.europa.eu/topics/fiscal-policy/european-fiscal-board-efb/compliance-tracker_en?prefLang=sk

Mali, Siniša. Maličká, Lenka. Fiškálna decentralizácia a ekonomický rast v krajinách EÚ z perspektívy veľkosti krajiny, štruktúry verejnej vlády a vstupu do EÚ. In *Socioekonomické a humanitní studie* vol. 13, s. 43-63. 2021. [online] Dostupné na: https://www.researchgate.net/profile/Patrycja-Zeglen/publication/353972951_Sharing_economy_phenomenon_in_tourism_sector_on_the_example_of_Uber_and_Airbnb_platforms/links/612248ee232f955865a182bf/Sharing-economy-phenomenon-in-tourism-sector-on-the-example-of-Uber-and-Airbnb-platforms.pdf#page=43

Maličká, L., V. Šulíková, M. Šoltés. Relationship Between Fiscal Decentralization and Economic Growth in European Union Countries and Slovakia. In *Journal of Economics*, 65, s. 856–875 2017. ISSN 2729-7470.

Maličká, Lenka. Determinanty zadĺženosti miestnych samospráv Slovenskej republiky. In *Politická ekonomie* 65(3) s. 301-315. Dostupné na: <https://doi.org/10.18267/j.polek.1145>

Mestská časť Bratislava – Devín. (2020). Záverečný účet mestskej časti Bratislava – Devín za rok 2019. [online]. Dostupné na:

https://www.devin.sk/data/advertisement/devin.sk/353843/129414_zaverec-ny-u-c-et-2019-final.pdf

Mestská časť Bratislava – Devín. (2021). Záverečný účet mestskej časti Bratislava – Devín za rok 2020. [online]. Dostupné na: https://www.devin.sk/data/advertisement/devin.sk/353844/129421_zaverec-ny-u-c-et-2020schva-leny.pdf

Mestská časť Bratislava – Devín. (2022). Záverečný účet mestskej časti Bratislava – Devín za rok 2021. [online]. Dostupné na: https://www.devin.sk/data/advertisement/devin.sk/353845/129428_zaverec-ny-u-c-et-2021.pdf

Mestská časť Bratislava – Devín. (2023). Záverečný účet mestskej časti Bratislava – Devín za rok 2022. [online]. Dostupné na: https://www.devin.sk/data/advertisement/devin.sk/353847/129436_zaverec-ny-u-c-et-mestskej-c-asti-bratislava-devi-n-za-rok-2022-schva-leny.pdf

Mestská časť Bratislava – Devín. (2024). Záverečný účet mestskej časti Bratislava – Devín za rok 2023. [online]. Dostupné na: https://www.devin.sk/data/advertisement/devin.sk/420528/155142_zaverecny-ucet-2023-devin.pdf

Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Základný rámec pre tvorbu rozpočtu verejnej správy [online] Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/regulacny-komplex-pravnych-noriem-metodickych-postupov-z-oblasti-rozpocetoveho-procesu/tvorba-viacrocneho-rozpocetu-verejnej-spravy/zakladny-ramec-tvorbu-rozpocetu-verejnej-spravy/>

Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Fiškálna decentralizácia ako súčasť reformy verejnej správy [online] Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/files/archiv/fiskalna-decentralizacia/4747/78/Fiskalna-decentralizacia-ako-sucast-reformy-verejnej-spravy.pdf>

Obec Bertotovce. (2020). Záverečný účet obce za rok 2019. [online]. Dostupné na: <https://bertotovce.sk/wp-content/uploads/dokumenty/zaverecne-ucty/Zaverecny-ucet-obce-Bertotovce-za-rok-2019.pdf>

Obec Bertotovce. (2021). Záverečný účet obce za rok 2020. [online]. Dostupné na: <https://bertotovce.sk/wp-content/uploads/dokumenty/zaverecne-ucty/Zaverecny-ucet-obce-Bertotovce-za-rok-2020.pdf>

Obec Bertotovce. (2022). Závěrečný účet obce za rok 2021. [online]. Dostupné na:

Obec Bertotovce. (2023). Závěrečný účet obce za rok 2022. [online]. Dostupné na: <https://bertotovce.sk/wp-content/uploads/dokumenty/zaverecne-ucty/Zaverecny-ucet-obce-Bertotovce-za-rok-2022.pdf>

Obec Bertotovce. (2024). Závěrečný účet obce za rok 2023. [online]. Dostupné na: <https://bertotovce.sk/wp-content/uploads/dokumenty/zaverecne-ucty/Zaverecny-ucet-obce-za-rok-2023.pdf>

Obec Dúbravy. (2020). Závěrečný účet obce za rok 2019. [online]. Dostupné na: https://www.dubravysk/modules/file_storage/download.php?file=20842238%7C357&inline=1

Obec Dúbravy. (2021). Závěrečný účet obce za rok 2020. [online]. Dostupné na: https://www.dubravysk/modules/file_storage/download.php?file=fc21c9c3%7C359&inline=1

Obec Dúbravy. (2022). Závěrečný účet obce za rok 2021. [online]. Dostupné na: https://www.dubravysk/modules/file_storage/download.php?file=2509baa8%7C391&inline=1

Obec Dúbravy. (2023). Závěrečný účet obce za rok 2022. [online]. Dostupné na: https://www.dubravysk/modules/file_storage/download.php?file=14f9522d%7C417&inline=1

Obec Dúbravy. (2024). Závěrečný účet obce za rok 2023. [online]. Dostupné na: https://www.dubravysk/modules/file_storage/download.php?file=0aa73e16%7C449&inline=1

Obec Lúčka. (2020). Závěrečný účet obce za rok 2019. [online]. Dostupné na: https://www.oculucka.sk/files/2021-07-01-115605-Z_vere_n_et_L_ka_2019.pdf

Obec Lúčka. (2021). Závěrečný účet obce za rok 2020. [online]. Dostupné na: https://www.oculucka.sk/files/2021-07-01-115517-Z_vere_n_et_L_ka_za_rok_2020_schv_ len_k_pia.pdf

Obec Lúčka. (2022). Závěrečný účet obce za rok 2021. [online]. Dostupné na: <https://www.oculucka.sk/files/2022-07-13-092808-2021.pdf>

Obec Lúčka. (2023). Závěrečný účet obce za rok 2022. [online]. Dostupné na: https://www.oculucka.sk/files/2023-06-20-124711-ZU_zluceny.pdf

Obec Lúčka. (2024). Závěrečný účet obce za rok 2023. [online]. Dostupné na: https://www.oculucka.sk/files/2024-07-17-132646-Z_vere_n_et_L_ka_za_rok_2023_-_zverej.pdf

Obec Luhyňa. (2020). Závěrečný účet obce za rok 2019. [online]. Dostupné na: https://www.luhyna.sk/files/2020-06-11-085013-zaverecny_ucet_2019_1_spr_vny.pdf

Obec Luhyňa. (2022). Závěrečný účet obce za rok 2021. [online]. Dostupné na: https://www.luhyna.sk/files/2022-06-06-101107-zaverecny_ucet_2021_Luhy_a.pdf

Obec Luhyňa. (2023). Závěrečný účet obce za rok 2022. [online]. Dostupné na: https://www.luhyna.sk/files/2023-06-26-130917-zaverecny_ucet_2022_Luhy_a.pdf

Obec Luhyňa. (2024). Závěrečný účet obce za rok 2023. [online]. Dostupné na: https://www.luhyna.sk/files/2024-07-01-120344-zaverecny_ucet_2023_Luhy_a.pdf

Obec Malý Slivník. (2020). Závěrečný účet obce za rok 2019. [online]. Dostupné na: <https://malyslivnik.sk/wp-content/uploads/2020/05/Z%C3%A1vere%C4%8Dn%C3%BD-%C3%BA%C4%8Det-obce-Mal%C3%BD-Slivn%C3%ADk-za-rok-2019.pdf>

Obec Malý Slivník. (2022). Závěrečný účet obce za rok 2021. [online]. Dostupné na: <https://malyslivnik.sk/wp-content/uploads/dokumenty/zaverecne-ucty/Za%CC%81verec%CC%8Cny%CC%81-u%CC%81c%CC%8Cet-Maly-Slivnik-2021.pdf>

Obec Malý Slivník. (2023). Závěrečný účet obce za rok 2022. [online]. Dostupné na: <https://malyslivnik.sk/wp-content/uploads/dokumenty/zaverecne-ucty/zaverecny-ucet-maly-slivnik-2022-mhn0ej.pdf>

Obec Malý Slivník. (2024). Závěrečný účet obce za rok 2023. [online]. Dostupné na: <https://malyslivnik.sk/wp-content/uploads/dokumenty/zaverecne-ucty/zaverecny-ucet-maly-slivnik-2023-5lsh4c.pdf>

Obec Norovce. (2020). Závěrečný účet obce za rok 2019. [online]. Dostupné na: https://www.obecnorovce.sk/download_file_f.php?id=1884072

Obec Norovce. (2021). Závěrečný účet obce za rok 2020. [online]. Dostupné na: https://www.obecnorovce.sk/download_file_f.php?id=1896984

Obec Norovce. (2022). Závěrečný účet obce za rok 2021. [online]. Dostupné na: https://www.obecnorovce.sk/download_file_f.php?id=1884082

Obec Norovce. (2023). Závěrečný účet obce za rok 2022. [online]. Dostupné na: https://www.obecnorovce.sk/download_file_f.php?id=1896961

Obec Norovce. (2024). Závěrečný účet obce za rok 2023. [online]. Dostupné na: https://www.obecnorovce.sk/download_file_f.php?id=2086742

Obec Veľký Biel. (2020). Závěrečný účet obce za rok 2019. [online]. Dostupné na: https://www.velkybiel.eu/modules/file_storage/download.php?file=e5a066fa%7C298&inline=1

Obec Veľký Biel. (2021). Závěrečný účet obce za rok 2020. [online]. Dostupné na: https://www.velkybiel.eu/modules/file_storage/download.php?file=a1c348a%7C300&inline=1

Obec Veľký Biel. (2022). Závěrečný účet obce za rok 2021. [online]. Dostupné na: https://www.velkybiel.eu/modules/file_storage/download.php?file=d57294cb%7C386&inline=1

Obec Veľký Biel. (2023). Závěrečný účet obce za rok 2022. [online]. Dostupné na: https://www.velkybiel.eu/modules/file_storage/download.php?file=6450fc94%7C463&inline=1

Obec Veľký Biel. (2024). Závěrečný účet obce za rok 2023. [online]. Dostupné na: https://www.velkybiel.eu/modules/file_storage/download.php?file=b3de7c44%7C465&inline=1

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť. Správa o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti za rok 2023. [online] 2024. Dostupné na: <https://www.rrz.sk/sprava-o-hodnoteni-plnenia-pravidiel-rozpoctovej-zodpovednosti-a-transparentnosti-za-rok-2023-august-2024/>

Rodríguez-PoseE, A. and A. Krøijer, (2009). Fiscal Decentralization and Economic Growth in Central and Eastern Europe. *Growth and Change*, 40(3), pp. 387–417. ISSN 1468-2257.

Santacroce, Stefano, Larch, Martin. Tracking compliance with EU fiscal rules: A new database of the Secretariat of the European Fiscal Board. CEPR VoxEU. 2020 [online] Dostupné na: <https://cepr.org/voxeu/columns/tracking-compliance-eu-fiscal-rules-new-database-secretariat-european-fiscal-board>

Sivák, Rudolf a kol. Financie. 2 vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. 440 s. ISBN 978-80-7598-533-0

Slavinskaite, N., M. Novotny and D. Gedvilaite (2020). Evaluation of the Fiscal Decentralization: Case Studies of European Union. Engineering Economics, 31(1), pp. 84–92. ISSN 2029-5839.

Slovensko v Kocke [online]. Dostupné na: <https://slovenskovkocke.sk/>

SME Bratislava. Devín by sa mal z finančných problémov dostať v apríli 2027. [online] 2024. Dostupné na: <https://bratislava.sme.sk/c/23319538/devin-by-sa-mal-z-financnych-problemov-dostat-v-aprili-2027.html>

ŠÚ SR (2023). Veľkostné skupiny obcí – SR, oblasti, kraje, okresy. [online]. Dostupní na: https://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID%28%22i0C852CAA5451437C92774DB33EC08675%22%29&ui.name=Ve%C4%BEkostn%C3%A9%20skupiny%20obc%C3%AD%20%20SR%2C%20oblasti%2C%20kraje%2C%20okresy%2C%20mesto%2C%20vidiek%20%5Bom7023rr%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk

Ulloa-Suárez, Carolina. Determinants of compliance with fiscal rules: misplaced efforts or hidden motivations? AMSE 2022 Working Papers 2220, Aix-Marseille School of Economics, France.

Wolf Heinrich, Reuter. When and why do countries break their national fiscal rules?, Arbeitspapier, No. 01/2017, Sachverständigenrat zur Begutachtung der Gesamtwirtschaftlichen Entwicklung, Wiesbaden. 2017. [online] Dostupné na: <https://hdl.handle.net/10419/161617>

Právne normy

Nariadenie vlády SR o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov č. 668/2004 Z. z.

Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti č. 493/2011 Z. z.

Zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov č. 582/2004 Z. z.

Zákon o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 564/2004 Z. z.

Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 583/2004 Z. z.

Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 523/2004 Z. z.

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 211/2000 Z. z.

Zmluva o fungovaní Európskej únie. Úradný vestník Európskej únie, C 326 [online] Dostupné na: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj